БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№190 (421)

24 СЕНТЯБРЬ ШАНБА 1955 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев ўртоқлар француз парламент делегацияси а'золарини қабул қилдилар (1-нчи бет).

Областимизда (1-нчи бет).

Энг яхши киносценарий учун Бутуниттифоқ конкурси (1-нчи бет).

А. Бронштейн. — Қоғозда қолиб кетаётган қарорлар (2-нчи бет).

Рамз Бобожон. — «Ўзбек орфографиясининг асосий қоидалари» проекти ҳақида ба'зи мулоҳазалар (2-нчи бет).

Барча колхоз, совхоз ва МТСларда пахтани машина блан теришга пухта тайёрланайлик! Б. Халилов. — Оққўрғон районида нима учун терим сур'ати паст? (3-нчи бет).

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг X сессиясида. Бош Комитет мажлиси (4-нчи бет).

Москвадаги музокараларда қатнашган Германия Демократик Республикаси ҳукумат делегациясини В. Пик қабул қилди (4-нчи бет).

Аденауэрнинг Ғарбий Германия бундестагида ҳукумат номидан берган баёноти (4-нчи бет).

Франция Республикаси элчихонасида қабул маросими (4-нчи бет).

А. Кауфман. — Бирма ва унинг сиёсати (4-нчи бет).

Илмий муассасаларга партия раҳбарлигини кучайтирайлик

Коммунистик партия илмий муассасаларнинг ишларини ҳартарафлама яхшилаш, уларнинг ишини ҳозирги куннинг юксак талаблари даражасига кўтариш масаласига алоҳида э'тибор қилиб келмоқда. Чунки, илмий муассасалар мамлакатимиз халқ хўжалигининг хилма-хил соҳаларида ишлаш учун малакали мутахассис кадрлар етиштиришда асосий манба'дирлар, совет фани ютуқларини социалистик саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлабчиқаришига татбиқ этишда ҳал қилувчи роль ўйнайдилар.

Илмий муассасалар ишлабчиқариш блан ҳамкорликда халқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг муҳим масалаларини ишлаб чиқмоқдалар, мамлакатимиз экономикасини юксалтириш ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Илмий-текшириш ишлари халқ хўжалигимиз олдида турган муҳим вазифалар блан боғлаб олиб борилаётган илмий-текшириш институтлари, халқ хўжалигимиз учун энг яхши малакали мутахассис кадрлар етказиб бераётган олий ўқув юртлари партиямиз Марказий Комитети Пленумларининг тарихий қарорларини амалга оширишга яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Илмий-текшириш институтларида илмий-текшириш ишларининг сифатини янада яхшилаш, олий ўқув юртларида ўқиш ва ўқитиш ишларини ҳозирги юксак талаблар даражасига кўтариш, халқ хўжалигимиз учун мутахассис кадрлар етиштириш илмий муассасаларга партия раҳбарлигини яхшилашга ҳар жиҳатдан боғлиқдир. Илмий муассасаларнинг партия ташкилоти ҳарбир олий ўқув юртида, илмий-текшириш муассасасида партия раҳбарлигини амалга оширучи асосий звенодир. Илмий муассасаларнинг партия ташкилоти сиёсий раҳбар сифатида илмий муассаса ишларига бошчилик қилиши, илмий ходимлар, ўқитувчилар, аспирантлар, студентлар ўртасида кенг равишда сиёсий-тарбиявий ишларни олиб бориши зарур. Партия ташкилоти илмий муассасаларда олиб бориладиган ҳарбир илмий-текшириш ишининг актуаллиги, сифати, мазмуни, халқ хўжалигимиз учун қандай аҳамиятга эга эканлиги блан яқиндан қизиқиши лозим. Шунингдек, олий ўқув юртлари орқали тайёрланаётган мутахассис кадрларнинг, илмий ходимларнинг ҳозирги юксак талаблар даражасида бўлиши ҳам партия ташкилотларининг фаолиятига боғлиқдир.

Тошкентдаги айрим илмий-текшириш институтлари, олий ўқув юртларининг партия ташкилотлари илмий-текшириш ишларини халқ хўжалигимиз талаблари блан боғлаб олиб боришга, фан ютуқларини ишлабчиқаришга жорий қилишга алоҳида э'тибор бермоқдалар. Масалан, Тошкент тўқимачилик институтида пахта тозалаш ва тўқимачиликнинг муҳим ва актуал масалалари юзасидан илмий-текшириш ишлари олиб борилмоқда. Айниқса институт илмий ходимларининг машина блан терилган пахтани тозалаш ва уни тўқимачилик саноатида қайта ишлаш соҳасида олиб бораётган илмий-текшириш ишлари диққатга сазовордир. Институт илмий ходимлари Сталин номидаги Тошкент тўқимачилик комбинати ва Янгийўл пахта тозалаш заводи блан мустаҳкам алоқада иш олиб бораётганлиги учун ҳам катта муваффақиятга эришмоқда. Институт партия ташкилоти ва Фрунзе район партия комитети институт томонидан олиб борилаётган илмий-текшириш ишларининг юксак савияда бўлишини та'минлаш тадбирларини кўрмоқда.

Аммо шуни ҳам айтиш керакки, ба'зибир партия ташкилотлари илмий муассасаларнинг иш фаолияти блан қизиқмайдилар. Ҳатто айрим партия ташкилотлари илмий муассасаларда қандай ишлар олиб борилаётганлигидан мутлақо хабарсиздирлар. Ба'зибир илмий муассасаларнинг партия ташкилотлари илмий-текшириш ишларининг бориши, кафедраларнинг фаолияти блан кам шуғулланадилар. Шундай фактлар ҳам борки, айрим институт илмий ходимлари, ўқитувчилари томонидан ёқланган кандидатлик ва докторлик диссертациялари халқ хўжалигимиз учун, умуман фан учун бирорта ҳам янгилик бераолмайди. Бундай диссертациялар ёқлангандан кейин на китоб сифатида э'лон қилинади, на бирорта ишлабчиқаришда қўлланилади.

Шунга эришмоқ керакки, илмий ишлар, ёқланадиган кандидатлик ва докторлик диссертациялари ўзининг тематикаси, олдига қўйган вазифалари жиҳатидан халқимиз учун, мамлакатимиз учун фойда келтирсин. Партия ташкилотлари масаланинг ана шу муҳим томонига алоҳида э'тибор беришлари лозим.

Ба'зибир илмий муассасаларда диссертация устида иш олиб бораётган илмий ходимлар, ўқитувчилар, аспирантлар блан етарли иш олиб борилмаётганлиги учун диссертация ёқлашнинг чўзилиб кетиш фактлари учрамоқда. Тошкент молия-иқтисод институтида 1955 йилда 14 диссертация ёқланиши керак. Фактлар бу диссертациялардан кўпининг бу йил ёқланиши учун ҳечқандай асос йўқ эканлигини кўрсатади. Институт сиёсий иқтисод кафедрасининг ўқитувчиси ўртоқ Уразов аввал «Сирдар'ё областининг экономикаси» деган тема устида ишлаган. Кейинчалик бу тема ўрнига «Ўзбекистонда халқ қурилишлари» деган иккинчи темани танлаб олган. Ўртоқ Уразов ҳозир «Ўзбекистонда ёғ ишлаб чиқариш саноати» деган учинчи тема устида ишламоқда. Ҳали бу тема юзасидан қилинаётган ишларнинг натижаси кўринмайди. Институт партия ташкилоти бундай фактлар блан ҳалигача келишувчилик қилиб келмоқда.

Олий ўқув юртлари — мутахассис кадрлар, илмий ходимлар тайёрлаш манба'идир. Олий ўқув юртларида ўқув процессларини тўғри ташкил этиш, ўқиладиган лекцияларнинг юксак савияда ўтишини та'минлаш, ўқитувчи кадрлар составини танлайбилиш мутахассис кадрлар тайёрлаш сифатини яхшилайди. Аммо ба'зибир олий ўқув юртларини тамомлаб чиқаётган ёш мутахассислар назарияни яхши билмаганликлари ва фан асосларини чуқур ўзлаштирмаганликлари учун хўжалик қурилишининг ўзларига топширилган участкаларини удлалайолмаётирлар. Шундай мутахассисларни Тошкент қишлоқ хўжалик институтини тамомлаб чиққан студентлар орасида айниқса кўп учратиш мумкин. Бунинг сабаби институт партия ташкилотининг ўқув процессларига яхши раҳбарлик қилмаганлигида, институт коллективи ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларнинг бўшашиб кетганлигидадир.

Илмий муассаса партия ташкилоти ҳарбир коммунистнинг фаолияти блан яқиндан қизиқиши зарур. Илмий-текшириш ишларида ҳам, ўқиш-ўқитиш ишларида ҳам коммунистларнинг намуна кўрсатишларини та'минлаш керак. Агар партия ташкилотлари ўқиш процессига раҳбарликни юксак даражага кўтарсалар, сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтириб юборсалар мутахассис кадрлар тайёрлаш ишлари ҳартарафлама яхши йўлга қўйилади. Партия ташкилотлари кафедралар иши блан яқиндан шуғулланишлари, кафедралар илмий-текшириш планларининг қандай бажарилаётганлигини контроль қилиб боришлари зарур.

Партия йиғилишларини юксак савияда ўтказиш, унда партиямиз Марказий Комитети Пленумларининг тарихий қарорлари асосида илмий-текшириш ишлари, ўқув-ўқитиш ишлари қандай уюштирилганлиги, илмий ходимлар, ўқитувчилар, аспирантлар ва студентлар ўртасида олиб бориладиган сиёсий-тарбиявий ишларнинг савияси кенг муҳокама қилиниши лозим.

Илмий муассасаларнинг илмий совети эркин мунозара ва фикр олишув мактаби, илмий ва педагогика соҳасидаги тажриба ва янгиликларни ёйиш мактаби бўлиши керак. Илмий муассасаларнинг партия ташкилотлари илмий советларнинг ишига раҳбарлик қилиш блан бирга, советда янги-янги масалаларни кўтариб чиқишнинг, ижодий фикр олмошишнинг ташкилотчиси ҳам бўлишлари керак. Илмий советлар мажлисларининг юксак савияда, танқид ва ўз-ўзини танқид белгиси асосида ўтишини та'минлаш айниқса муҳимдир.

Район партия комитетлари илмий муассасалар партия ташкилотларига раҳбарликни янада яхшилашлари, уларни илмий муассасаларнинг сиёсий раҳбарига, чинакам ташкилотчисига айлантириш учун барча тадбирларни кўришлари зарур. Район партия комитетлари илмий муассасалар партия ташкилотининг фаолиятини, уларда сиёсий-тарбиявий ишларнинг олиб борилишини систематик равишда контроль қилиб туришлари керак. Район партия комитети ўз бюро мажлисларида илмий муассасалар партия ташкилоти секретарьларининг ҳисоботини вақти-вақти блан эшитиб туришни ташкил этишлари, йўл қўйилган камчиликларни тугатишда уларга амалий ёрдам беришлари зарур.

Илмий муассасалар партия ташкилотларининг ишчанлик ва ташкилотчилик қобилиятини янада оширайлик, илмий муассасаларга партиявий раҳбарликни ҳартарафлама кучайтирайлик!

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 23 СЕНТЯБРЬГА БЎЛГАН

МАЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Районларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан	Районларнинг номи	бир кунда	мавсум бошидан
Оҳангарон	2,22	28,42	Верхне-волинск	1,41	17,57
Пискент	1,84	27,62	Янгийўл	1,38	16,86
Ховос	1,11	23,50	Сирдар'ё	1,21	16,77
Оржоникидзе	1,85	21,78	Чиноз	1,14	16,69
Бўка	1,33	19,74	Октябрь	1,25	16,59
Ўртасарой	1,72	19,36	Оққўрғон	1,18	16,37
Мирзачўл	1,69	19,05	Бекобод	1,17	14,46
Ўртачирчиқ	2,05	18,64	Калинин	1,06	13,36
Юқоричирчиқ	1,61	18,13	Боёвут	0,79	12,97
Гулистон	1,48	17,58	Қуйичирчиқ	0,87	9,18

Н. А. БУЛГАНИН ва Н. С. ХРУШЧЕВ

Француз парламент делегацияси а'золарини қабул қилдилар

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг а'зоси Н. С. Хрушчев СССР Олий Советининг таклифи блан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган француз парламент делегацияси а'золарини 22 сентябрьда Катта Кремль Саройида қабул қилдилар.

Қабул вақтида делегация бошлиғи — Франция Миллат мажлисининг Раиси Пьер Шнейтер ва делегация а'золари Андрэ Мерсье, Жаклин Томе-Патенотр хоним, Венсан Бади, Алекс Рубер, Эдуард Депре, Раймон Шмиттлэн, Пьер Гарэ, Жан Пюпа, Робер Обэ, Эдмон Баррашен, Альбер Газье, Роже Удэ, Антуан Гиттон, Жан Кань, Омер Капель, Пьер дела Гонтри, Мамаду Диа ҳозир бўлдилар.

Н. А. Булганин меҳмонларни самимий табриклаб, сизларнинг Москвада бўлишингизга ғоят хурсандман деди. Сўнгра очиқкўнгиллик блан дўстона суҳбат бўлди ва бу суҳбат уч соатча давом қилди.

Н. С. Хрушчев ва Н. А. Булганин француз парламент делегацияси а'золарининг илтимоси блан уларнинг саволларига жавоб бердилар. Н. С. Хрушчев ва Н. А. Булганин Совет Иттифоқи блан Франция ўртасида ҳечбир камситишга йўл қўймай ўзаро манфаатдорлик асосида савдо муносабатларини янада ривожлантириш йўллари ва имкониятлари масаласида, халқаро кескинликни юмшатиш ва тинчликни мустаҳкамлаш масалалари устида, Германия проблемаси устида, Узоқ Шарқдаги аҳвол ҳақида Совет ҳукуматининг нуқтаи назарини айтиб бердилар.

Н. С. Хрушчев француз халқига энг яхши тилаклар топширишни илтимос қилди, француз ва совет халқлари ҳамда барча халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш тилагини билдирди.

Н. А. Булганин, мен Н. С. Хрушчевнинг ҳамма айтган гапларига қўшиламан, деб Совет ҳукумати номидан француз халқига дўстона салом топширди.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрушчев блан француз парламент делегацияси а'золари ўртасидаги суҳбатда СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг Раиси А. П. Волков, СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси В. Т. Лацис, СССР Ташқи Ишлар Министрининг ўринбосари В. А. Зорин, шунингдек франциянинг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Л. Жокс, Совет ва француз журналистлари ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

Областимизда

Цитрус ўсимликлари кўпайтирилмоқда

Қорасув районидаги Ленин номли колхознинг 16 гектар майдондан иборат катта боғида узум, анор ва анжир блан бир қаторда лимон ва апельсин сингари цитрус ўсимликлари ҳам ўстирилмоқда

Бундан 7 йил илгари Сухумидан 200 туп лимон кўчати келтирилиб ўтқазилган эди. Моҳир боғбон Қорабой ота Нурдадаев бу ўсимликни йилдан-йилга қаламча усули блан кўпайтиришга астойдил киришди. Натижада ўтган 7 йил ичида 2—3 яшар лимон кўчатидан 20 минг тупи бошқа колхозларга сотилди. Ҳозир колхоз боғида парвариш қилиб ўстирилаётган 7 яшар лимон дарахтларининг ҳар бирида 50 — 56 тагача мева бор.

Чорва моллари учун

Октябрь районидаги колхоз правлениелари чорва моллари учун молхоналар қуриш ишига жиддий э'тибор бермоқдалар. Райондаги Ленин номли колхознинг эски молхоналари сифатли капитал ремонтдан чиқарилди. Бундан ташқари колхозда 35 бош чўчқа сиғадиган янги бино, қўлда боқиладиган 50 бош сигир учун типовой молхона, 500 та парранда учун товуқхона қурилиб битказилди.

Шўралисой қишлоқ Советидаги Каганович номли колхозда ҳам янги молхона бинолари қурилмоқда. Колхознинг Келес массивидаги яйловда 4500 бош қўй жойлашадиган 4 қўтон, бир ветпункт биноси ва чорва моллари учун ем-хашак базаси сақланадиган катта омбор битказилиб, фойдаланишга топширилди.

Д. СОДИҚОВ.

Темирйўлчилар янги бешйиллик проектини муҳокама қилмоқдалар

Тошкент магистралида ишчи ва мутахассисларнинг олтинчи бешйиллик план проектини муҳокама қилишга бағишланган йиғилишлари бўлиб ўтди. Темирйўлчилар йўл ишининг иқтисодий курсаткичларини яхшилашга қаратилган конкрет таклифларни киритдилар.

Тошкент-товарная станциясининг коллективи шундай таклифларни белгиладики, бу таклифларни амалга ошириш поездларни тузганда, вагонларни юк ортиш ва юк тушириш жойига олиб келганда меҳнат унумдорлигини 10—15 процент ошириш имкониятини беради. Тошкент тепловозчилари Тошкент-Арись участкасида поездларнинг оғирлик нормасини 200 тонна кўпайтиришни планлаштирдилар.

Йўлда автоблокировка блан жиҳозланган линияларнинг узунлиги оширилади. Катта станцияларда стрелкаларни қўл блан бошқариш ўрнига электр маршрут централизацияси жорий қилинади.

Олтинчи бешйиллик план проектида юк ташишни кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини ошириш блан бирга 1960 йил охиригача темирйўлчилар учун 64 минг квадрат метр уй-жой бинолари қуриш мўлжалланади. Уй-жой бинолари, коммунал ва социал-маиший муассасалар бинолари қуриш учун бешйилда қарийб 800 миллион сўм маблағ сарфлаш белгиланган. (ЎзТАГ).

Қишлоқ рационализаторлари техникани такомиллаштирмоқдалар

Пискент районидаги 1-нчи МТСнинг директори П. Копатун Москвадан авторлик гувоҳномаси олди. Бу гувоҳнома унинг янги сошник ихтиро' қилганлигини тасдиқлайди. Бу сошник чигитни экиб бориш блан бирга тупроққа ён томондан ўғит ҳам солади. Икки агрономия усулининг бундай бир вақтда бажарилиши меҳнат ҳаражатини камайтиради, колхоз ва МТСларнинг маблағини тежайди.

Ўртоқ Копатун техникадан яхши фойдаланиш йўлларини қидирувчи чарчамас ходимдир. У экиш олдидан тупроқни текислайдиган машинани ҳам конструкция қилди. Бу машина ўзининг тузилиши жиҳатидан жуда оддий бўлиб, мавжуд машиналардан иш унуми икки ҳисса ортиқдир.

Оққўрғон районидаги 1-нчи МТСнинг старший механиги М. Нагумановнинг номи Ўзбекистон пойтахти областининг қишлоқ рационализаторлари ўртасида кенг ма'лум. У, ихтиро' қилган станок ёрдами блан УПХ — 1,5 маркали далада пахта тозалайдиган универсал машинасини ва ХЧО-43 кўрак чувиш машинасини ремонт қилишдаги кўп меҳнат талаб қиладиган процессларни механизациялаштириш мумкин. Ҳозирги вақтда бу ишларни бажариш учун олдиндагига қараганда тўрт марта кам вақт сарфланмоқда. Бу йил кузлаги йиғим-терим даврида бу станоклан кенг фойдаланилади.

Бу йил Тошкент область қишлоқ рационализаторларининг ўнларча таклифлари ишлабчиқаришга жорий қилинди. (ЎзТАГ).

ОҒИР САНОАТИМИЗНИНГ ИЛҒОР КИШИЛАРИ

„Ўзбексельмаш" заводининг рационализаторлари

Бу воқиа шу йилнинг эрта баҳорида бўлган эди. Ўзбек пахтакорлари қардош тожик пахтакорларидан ўрнак олиб, чигитни торқаторлаб ва квадрат-уялаб экишга қарор қилдилар. Шу муносабат блан завод коллективининг зиммасига чигитни квадрат-уялаб экучи янги конструкциядаги сеялкаларни экиш кампанияси бошлангунча ишлаб чиқариш вазифаси юклатилди.

Бутун коллектив бир жон, бир тан бўлиб, мавжуд резервлардан тўла ва унумли фойдаланишнинг рационал йўлини қидириш устида астойдил ишлади. Корхонадаги рационализаторлик ва ихтиро'чилик бюросига коллективдан ишлабчиқариш процессларини янада такомиллаштиришга, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаб, унинг таннархини камайтиришга қаратилган кўплаб таклифлар тушабошлади. Бу таклифларнинг амалга оширилиши ўзининг самарали натижаларини берабошлади. Завод сеялкалар тайёрлаш планини бажарди.

Рационализаторлар сафини янада кенгайтириш ҳамда уларнинг ижодий ташаббусини мавжуд камчиликларни тугатишга сафарбар этиш мақсадида корхонада рационализаторлик таклифларини тўплаш ойлиги ўтказилди. Ойлик давомида корхона техника-иқтисодий кўрсаткичини яхшилашга ёрдам берадиган 101 та таклиф тушди. Шундан 62 таси ишлабчиқаришга жорий қилинди ва у, йилига 350 минг сўмга яқин фойда беради. Шунингдек амалга оширилган таклифлар энг муҳим детальларни тайёрлашда сарф бўладиган қўл меҳнатини камайтирди. Масалан, СГ-439 деталини қиздириб штамповка қилишдан совуқ ҳолда ишлашга ўтилди. Натижада оғир ишларнинг ҳажми 40 процент камайди.

3-нчи гидропресс цехининг машинисти Юрий Ефимович Дранишниковнинг номини заводда ҳамма ҳурмат блан тилга олади. Ўртоқ Дранишников шу йилнинг 8 ойи ичида технологик процессларни такомиллаштиришда жуда катта аҳамиятга эга бўлган 10 га яқин таклиф киритди.

Механика-йиғув цехининг донгдор токари Аҳмад Бекмуҳамедов ўз станогига махсус мослама ўрнатиш, ишлабчиқариш маданиятини ошириш орқали смена нормасини 300 процентга етказиб бажармоқда. 1-нчи цех бошлиғининг ўринбосари Иван Максимович Денисенко ишлабчиқаришни рационал ташкил этувчи тадбиркор командир бўлиши блан бирга заводдаги энг актив рационализаторлардан бири ҳисобланади. Ўртоқ Денисенко шу йилнинг ўтган даври мобайнида йилига 130 минг сўмга яқин фойда берувчи 21 та таклиф киритди.

Шу кунларда Тошкентдаги Ўзбекистон қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводининг ҳамма цех ва участкаларида меҳнат булоқдек қайнамоқда. Корхона ишчилари, хизматчилари ва инженер-техник ходимлари партиямиз Марказий Комитети июль Пленумининг «Саноатни янада юксалтириш, техникани янада тараққий эттириш ва ишлабчиқаришни ташкил этишни янада яхшилаш вазифалари тўғрисида»ги қарорида социалистик саноатимиз олдига қўйилган ғоят катта вазифаларни тезроқ амалга ошириш ва шу асосда шонли партиямиз XX с'ездини ишлабчиқаришда муносиб кутиб олиш учун ҳарқачонгидан ҳам самарали ишламоқдалар.

Суратда: заводдаги энг яхши рационализаторлардан бир группаси (чапдан ўнгга) 1-нчи цех бошлиғининг ўринбосари **И. Денисенко,** 3-нчи цех машинисти **Ю. Дранишников,** механика-йиғув цехининг донгдор токари **А. Бекмуҳамедов,** механика-йиғув цехининг пармаловчиси **Н. Зиновьев** ва шу цех слесари **Н. Тарасов** ўртоқлар.

Н. Меламед фотолари.

Энг яхши киносценарий учун Бутуниттифоқ конкурси

СССР Маданият Министрлиги ва СССР совет ёзувчилари союзи совет ёзувчиларини ва янги ўрганучи авторларни Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигига бағишлаб тайёрланаётган бадиий фильмларнинг киносценарийларини яратишга кенг сур'атда жалб этиш мақсадида энг яхши киносценарий учун Бутуниттифоқ конкурси ўтказишга қарор қилдилар.

Конкурсга тақдим этилган сценарийлар совет давлатининг қаҳрамонона тарихи ва совет жамиятининг ҳозирги замон ҳаёти темаларига бағишланган бўлиши мумкин.

Тарихий темаларда ёзилган сценарийларда Россия пролетариатининг ва ленинчи партиянинг Улуғ Октябрь социалистик революциясини тайёрлаш ва уни ўтказиш давридаги қаҳрамонлиги; Совет Иттифоқи меҳнаткашларининг Коммунистик партия раҳбарлигида СССРда социалистик тузумнинг ғалаба қилиши учун олиб борган курашларининг асосий этаплари; совет халқининг совет ҳокимияти йилларида эришган буюк ютуқлари акс эттирилиши керак.

Ҳозирги замон темаларида ёзилган сценарийларда оғир саноатнинг ривожланиши ва техника прогресси вазифаларини ҳал қилаётган; мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги, фан ва маданиятнинг юксалиши учун курашаётган совет халқининг қаҳрамонона ишлари акс эттирилиши, совет кишиларининг янги турмуши ва янги ҳаёти кўрсатилиши керак.

Тўламетражли бадиий фильмларнинг ҳарқандай жанрда (эпопея, драма, комедия ва бошқалар) ёзилган оригинал сценарийлари конкурсга қабул қилинади.

Конкурс очиқ тарзда э'лон қилинади. У 1955 йил 1 октябрьдан 1956 йил 1 ноябрьгача ўтказилади.

Конкурсга юбориладиган қўл'ёзмалар авторлар томонидан СССРдаги 16 иттифоқчи республиканинг давлат тилининг ҳар бирида девиз остида тақдим этилиши керак.

Конкурс икки турда ўтказилади. Биринчи тур (танлаш тури) иттифоқчи республикаларда ўтказилади ва республика жюриси томонидан ма'қулланган сценарийлар иккинчи турга — бутуниттифоқ конкурси жюриси муҳокамасига юборилади.

СССР Маданият министрлиги ва Совет ёзувчилари союзи секретариати А. А. Сурков раислигида энг яхши киносценарий учун Бутуниттифоқ конкурсининг жюрисини тасдиқлади.

Конкурс бўйича 18 та мукофот та'сис этилади: ҳарбири 100 минг сўмдан 3 та биринчи мукофот, ҳарбири 60 минг сўмдан 5 та иккинчи мукофот, ҳарбири 40 минг сўмдан 10 та учинчи мукофот ва ҳарбири 10 минг сўмдан 15 та рағбатлантириш мукофоти.

Мазкур мукофотлар конкурснинг Бутуниттифоқ жюриси томонидан берилади.

Қўл'ёзмалар тақдим этишнинг муддати — 1956 йил 1 августгачадир.

Конкурснинг батафсил шартлари «Советская культура» газетасида босиб чиқарилади.

Танкчилар куни шарафига

25 сентябрь — Танкчилар кунидир. Москвадаги ҳарбий қисмларда, корхоналарда, муассасаларда ва ўқув юртларида Совет Армияси бронетанк ва механикалаштирилган қўшинларнинг шонли тарихи тўғрисида, танкчиларнинг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган қаҳрамонликлари ҳақида докладлар, суҳбатлар ва лекциялар ўтказилмоқда. Дзержинский номли маданият ва истироҳат паркида, Сталин номидаги автозавод цехларида, Киров номидаги «Динамо» заводида, «Серп и Молот» заводида ва бошқа корхоналарда докладлар ва суҳбатлар ўтказилди.

Клубларда, маданият уйлари ва саройларида Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари блан учрашувлар ташкил этилмоқда. Совет Армиясининг М. В. Фрунзе номидаги Марказий уйида танкчиларнинг қаҳрамонона ишларини кўрсатувчи адабиёт виставкаси очилди.

Армияга, авиацияга ва флотга ёрдам берувчи кўнгилли жамиятнинг кўпгина бошланғич ташкилотларида фотовитриналар ташкил этилди. Бу фотовитриналар Совет Армияси бронетанк ва механикалаштирилган қўшинлари жангчиларининг ҳаёти ва ўқишини тасвирлайдилар. (ТАСС).

Қоғозда қолиб кетаётган қарорлар

ОҲАНГАРОН ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАЛАРИ ДАВЛАТ ПЛАНЛАРИНИ БАЖАРМАЁТИРЛАР

Оҳангарон шаҳри областимизнинг ёш саноат шаҳарларидан бирндир. Шаҳар тез темплар блан ўсмоқда. Унда кўплаб уй-жойлар ва маданий-маиший муассаса бинолари қурилмоқда.

Шаҳар қурувчилари йил бошланишида ўз зиммаларига катта социалистик мажбурият олган эдилар, я'ни 1955 йил давлат планини 5 декабрьгача бажариш, меҳнат унумдорлигини 13,5 процент ошириш, қурилиш ишлари таннархини 19,5 процент камайтириш, пландан ташқари давлатнинг 50 минг сўмлик маблағини иқтисод қилишга қарор қилинган эди. Шу блан бирга шаҳар қурилиш бошқармасининг коллективи бу йил 4.112 квадрат метр ҳажмида уй-жой, шунингдек касалхона, ошхона ва шунга ўхшаш об'ектларни битказиб, фойдаланишга топшириш мажбуриятини олган эди. Бу мажбуриятни амалга ошириш учун шаҳар қурилиш ташкилотларининг раҳбарларидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқиш, мавжуд резерв ва имкониятларни тўла ишга солиш талаб қилинар эди.

Қурилиш бошқармасининг партия ташкилоти (партбюро секретари ўртоқ Юван) ма'муриятнинг хўжалик фаолияти устидан контрольликни ташкил қилиш мақсадида партбюро йиғилишида ҳамда умумий мажлисда бошқарма бошлиғи ўртоқ Прушинскийнинг, участкалар ва бўлимлар бошлиқларининг ҳисоботларини бирнеча бор эшитди. Буларда шаҳардаги қурилиш участкаларида юз бераётган жиддий камчиликлар очиб ташланди ва тегишли қарорлар қабул қилинди. Броқ шундай бўлса ҳам қурилиш бошқармаси ой сайин давлат планларини бажармай келмоқда. Масалан, август ойи плани зўр-базўр 72 процент бажарилди, холос. Шу йилнинг ўтган муддати ичида қурилиш бошқармаси давлатга бир миллион сўмдан ортиқ зарар келтирди. Жуда муҳим маданий-маиший муассасалар биноларининг қурилиши тамомланмай қолди.

Хўш, шаҳар қурилиш бошқармасидаги бундай жиддий камчиликларнинг юз бераётганлигининг сабаби қаерда? Агарда давлат планларининг бажарилмай қолаётганлиги сабаблари анализ қилиб кўрилса, шу нарса ма'лум бўладики, бошқарма партия ташкилоти хўжалик ишларига юзаки раҳбарлик қилмоқда. Партия ташкилоти мавжуд камчиликларни тугатишга қаратилган даста-даста қарорларни кетма-кет қабул қилаверади, аммо бу қарорларнинг бажарилиши устидан тегишли назорат ўрнатмайди. Шунинг оқибатида қарорлар қоғозда қолиб кетмоқда, ишда эса сезиларли силжиш бўлмаётир. Фактларга мурожаат қиламиз.

Яқинда партия бюросининг йиғилишида биринчи участка бошлиғи ўртоқ Байченконинг ҳисоботи эшитилди. Бу участка ой сайин давлат планларини бажармай келаётир. Йиғилишда участкадаги камчиликларни тугатишга қаратилган қарор қабул қилинди. Эндиликда ана шу қарорни бир қатор ташкилий-техника тадбирларини амалга ошириш, бинокорлар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш асосида мустаҳкамлаш лозим эди. Броқ бундай бўлмади. Бюрода участканинг қолоқлиги ҳақида куйиб-пишиб ўзаро гапиришиб олдилар, қарор қабул қилдилар, аммо кўп ўтмай бу қарор ҳамманинг эсидан чиқиб кетди. Ваҳоланки, участкада аҳвол жуда ҳам ёмон. Участканинг энг йирик қурилиш об'ектларидан бири 4 этажли касалхона ва унинг кўпгина ёрдамчи хўжалик биноларидир. Касалхонанинг пойдевори қўйилганига 7 йилдан ошди. Лекин шунча вақт ўтган бўлишига қарамай қурилиш ишлари ҳамон судралиб келмоқда. Ишлабчиқариш ёмон ташкил этилганидан мавжуд механизмлардан жуда қониқарсиз фойдаланилмоқда. Ўтган йиллар мобайнида биргина шу об'ектнинг ўзида қурилиш ишларининг таннархи белгиланганидан бир миллион сўм ошиб кетди.

Касалхона қурилишининг ҳаддан ташқари чўзилиб кетганлигига яна бир сабаб шуки, қурилиш участкаси юқори малакали ва ма'лумотли инженер-техник кадрлар блан етарли та'минланмаган. Шунинг учун ҳам бажарилган ишларнинг сифати паст. Бу ҳақда прораб ўртоқ Чубарова бундай дейди:

— Касалхонани ҳарким ўз билганича қурмоқда. Шу сабабли ҳам проектдан четга чиқиш ҳоллари тез-тез учраб туради. Бу камчиликларни тугатиш учун кўпгина ишларни бузиб, қайтадан тузатишга тўғри келмоқда. Масалан, ғишт деворларини қуришда ва дурадгорлик ишларини бажаришга трубалар учун ма'лум тешикчалар қолдириб кетиш ҳисобга олинмади. Шунинг оқибатида ҳамма ишлар бажарилгандан сўнг деворларнинг айрим жойларини бузиб икки юзга яқин тешик очишга тўғри келди. Бу ва шунга ўхшаш қўшимча ишлар монтаж ишларининг сур'атини пасайтирмоқда, давлатга катта зарар келтирмоқда.

Бригадир Григорий Бондарь биринчи қурилиш участкасида янгиликлар жуда суст жорий қилинаётганлиги, ба'зида эса кўпгина тўсиқларни енгиб ўтишга тўғри келаётганлиги ҳақида куйиниб гапиради.

— Участкадаги кўпгина ишларни механизациялаш ва шу асосда иш сур'атини тезлаштириш мумкин. Аммо бу ҳақда раҳбар ўртоқларимиз кам ўйлайдилар. Улар қурилиш таннархини камайтириб, сифатини яхшилаш тадбирларини кўрмаётирлар,— дейди у.

Навбатдаги партия бюросининг йиғилишида юқоридаги ва шунга ўхшаш камчиликлар ҳақида кўпдан-кўп гапирилди, аммо улардан тегишли хулоса чиқарилмади, қабул қилинган қарор амалий иш блан мустаҳкамланмади. Кўриниб туриптики, қурилиш бошқармасининг партия ташкилоти хўжа кўрсингагина қарорлар қабул қилади. Афсуски, ишдаги камчиликлар ўз ҳолича яна давом этаверади, қарорлар эса эҳтиёт қилиниб сақланаверади, холос.

Худди шундай аҳволни ўртоқ Педчик бошчилик қилаётган марказий қурилиш участкасида ҳам кўриш мумкин. Партия бюросининг йиғилиши ўртоқ Педчикнинг ҳисоботини эшитиб, худди юқоридек дабдабали «мустаҳкамлансин», «кучайтирилсин», ундай қилинсин, бундай қилинсин деган ма'нодаги қарорни қабул қилди. Шундай қилиб, қурилиш бошқармасининг партия ташкилоти қурилиш участкаларига ишнинг кўзини билиб, жонли раҳбарлик қилиш ўрнига систематик суратда қоғозбозлик блан шуғулланиб келмоқда.

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг қарорлари ўрганиб чиқилгандан сўнг, Оҳангарон шаҳар қурилиш бошқармасининг партия бюроси Пленум қарорларини амалга оширишда барча коммунистларнинг авангардлик ролини ошириш, уларнинг шахсан намуна кўрсатишини та'минлашга қаратилган қатор тадбирларни белгилади. Биринчи участка дурадгорлар бригадасининг бошлиғи Урусов, 4-нчи участка ер қазувчилар бригадасининг бошлиғи Мишин, ёғочсозлик комбинатининг слесари Бекмуротов ва бошқа коммунистлар ҳақиқатдан ҳам партия қарорларини амалга оширишда жонбозлик кўрсатиб ишламоқдалар. Броқ бундай ишлабчиқариш илғорларининг тажрибалари қурилиш бошқармасида ўрганилмаётир ва оммалаштирилмаётир.

Партия бюроси ма'муриятнинг хўжалик фаолияти устидан контрольликни ошириш юзасидан чиқарган қарорларини хўжалик ва сиёсий тадбирларни амалга ошириш асосида мустаҳкамламаётир. Партия ташкилоти КПСС Марказий Комитети июль Пленуми қарорларидан кейин ҳам ўзининг раҳбарлик стилини ўзгартирмаётир. Партия бюросининг а'золари, даставвал унинг секретари ўртоқ Юван ишлабчиқаришга юзаки раҳбарлик қилмоқда, қурилиш ишлари экономикасини ўрганмаётир. Партия бюроси танқид ва ўз-ўзини танқидни кенг авж олдириш, айниқса қуйидан бўладиган танқидни қўллаб-қувватлаш ва шу асосида бошқармадаги камчиликларни бутун илдизи блан очиб ташлаш, уларнинг сабабларини ўрганиш ҳамда бу камчиликларни тугатиш учун қат'ий кураш ўрнига мавжуд камчиликларни ҳас-пўшлаш, ҳақиқий аҳволни бузиб кўрсатишга уринади.

Яқинда шаҳар қурилиш бошқармаси партия ташкилотининг ҳисобот-сайлов йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда доклад қилган ўртоқ Юван партия бюроси томонидан йўл қўйилган камчиликларни коммунистларга хос э'тироф қилиш ўрнига, уларни ҳас-пўшлашга ҳаракат қилди. У, шу йилнинг 6 ойи ичида қурилиш бошқармаси давлатга бир миллион сўмдан ортиқ зарар келтирган бўлса ҳам кўрсаткич бизнинг ютуғимиз, чунки ўтган йилнинг худди шу даврида келтирилган зарар бундан ҳам ортиқ суммани ташкил қилар эди, деди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, бинокорлар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар ёмон ташкил этилган. Агитколлектив ўз ихтиёрида 40 дан ортиқ тажрибали ва омма орасида танилган агитаторлар бўлишига қарамай, бинокорлар ўртасида деярли ҳечқандай иш олиб бормаётир.

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг қарори техникани янада тараққий эттириш, корхоналар ва қурилишларда илғорлар тажрибасини кенг оммалаштириш соҳасида катта вазифаларни қўйди. Бу вазифаларни амалга ошириш учун партия бюроси ма'лум тадбирлар ишлаб чиққан бўлса ҳам, броқ улар амалга оширилмай қолиб кетди.

Худди шундай жиддий камчиликларни шаҳардаги ГРЭС қурилишида (қурилиш бошлиғи ўртоқ Чернов) ҳам кўриш мумкин. Бу қурилиш ташкилоти ойлик топшириқларни атиги 60 процентдан бажариб келмоқда. Қурилиш ма'мурияти, партия ва касаба союз ташкилотлари ишлабчиқаришни ва меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, бинокорлар ўртасида социалистик мусобақани чинакамига оммавий тус олдириш, илғорлар тажрибасини кенг оммалаштириш соҳасида деярли ҳеч қандай иш қилмаётирлар. Бинокорларга маиший ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш тадбирлари амалга оширилмаётир.

Бу ерда қишки клуб ва уй-жой қурилиши бирнеча йиллардан бери судралиб келмоқда. Бинокорлар ўртасида партиявий-сиёсий ва сиёсий-оммавий ишлар мутлақо қониқарсиз ташкил этилган.

Кўриниб туриптики, Оҳангарон шаҳридаги қурилиш ташкилотлари ҳаддан ташқари ёмон ишламоқда. Давлат планлари йил сайин бажарилмай қолмоқда. Бу камчиликларнинг ҳаммасидан шаҳар партия комитети (секретари ўртоқ Ботигин) жуда яхши хабардор. Броқ нима учундир шаҳар партия комитети қурилиш ташкилотларидаги жиддий камчиликларни тугатиш ва уларнинг ишини жонлантириб юборишга етарли э'тибор бермаётир. Шаҳарда биронта йиғилиш бўлиб қолгудай бўлса, уларда, албатта, қурилиш ташкилотларининг қониқарсиз ишлаётганлиги алоҳида та'кидлаб ўтилади. Броқ гап-гаплигича қолиб кетаверади. Шунинг учун ҳам шаҳар қурилиш ташкилотларининг қониқарсиз ишлаётганликлари ҳақида жуда кўп гапирилаётганлигига қарамай, уларнинг ишларида сезиларли ўзгариш бўлмаётир.

А. БРОНШТЕЙН.

Ворошилов номидаги «Ташсельмаш» заводи механика цехининг илғор токари комсомол а'зоси Туроб Эрназаров КПСС XX с'езди шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб яхши натижаларга эришмоқда. У кундалик топшириқни 250 — 300 процентга етказиб бажармоқда. **Суратда: ўртоқ Т. Эрназаров** иш устида.

И. Глауберзон ва **В. Сироткин** фотоси.

Маданият ХРОНИКАСИ

Сирдарё районидаги Охунбобоев номли колхоз қишлоғида 7-нчи ўрта мактаб учун янги бино қурилиб, фойдаланишга топширилди. Мактаб биноси қурилишига колхоз маблағидан бир миллион сўм сарфланди. Бино 21 хонадан иборат бўлиб, унда синф хоналаридан ташқари ўқиш зали, ўқув-тажриба кабинетлари, буфет, медпункт, мактаб устахонаси учун алоҳида хоналар, директор ва ўқитувчилар кабинетлари бор. Мактаб саҳнига И. В. Сталин ҳайкали ўрнатилди.

С. ХУДОЙБЕРГАНОВ.

* * *

Чирчиқ шаҳридаги Товоқсой посёлка кутубхонаси китобхонларга намунали маданий хизмат кўрсатмоқда. Кутубхона 24 мингга яқин бой китоб фондига эга. Унинг 700 дан ортиқ доимий китобхонлари бор. Кутубхона ходимлари меҳнаткашлар ўртасида китоб ўқишни кенг пропаганда қилмоқдалар. Бу ерда системали равишда фото-витриналар, китоб виставкалари ташкил этилмоқда ва китобхонлар конференциялари ўтказилмоқда. Кутубхона ҳар куни жуда кўп марказий ва республика газета, журналларининг янги сонларини олиб туради.

Э. АБРАШЕВ,
А. ҒАНИЕВ,
Г. ФУЗАЛОВ.

* * *

Тошкент қишлоқ хўжалик институти агрономия, узумчилик ва мева-сабзавотчилик, ўсимликларни ҳимоя қилиш ва агрохимия—тупроқшунослик факультетларининг студентлари бир ойлик ўқув практикасига чиқдилар. Практик машғулотлар институтнинг 460 гектарлик ўқув хўжалигида, союз НИХИ да, оталик қилувчи колхоз далаларида, консерва ва «Узбеквино» заводларида ўтказилмоқда. Студентларнинг ўқув практикасига институтнинг ўқитувчилари ва профессорлари раҳбарлик қилмоқдалар.

О. ТИЛОВБЕРДИЕВ.

Ишчи клублари янги мавсумда

Областимиз саноат корхоналари хузуридаги ишчи клублари қишки мавсумни бошлаш арафасида туриптилар. Ўз ишларини яхши ташкил қилабилган клуб правлениелари қишки мавсумда ишчиларга, инженер-техник ходимларга ва уларнинг болаларига маданий хизмат кўрсатиш, уларнинг мазмунли дам олишларини уюштириш, илғор техникани, ишлабчиқариш новаторлари ва рационализаторлар тажрибасини кенг оммалаштириш ҳамда лекция пропагандасини намунали ташкил қилиш мақсадида бирқанча амалий тадбирларни белгиламоқдалар.

ЗАВОД КЛУБИДА

Ворошилов номли «Таштекстильмаш» заводи хузуридаги ишчилар клубининг правлениеси (раиси Д. Брагинский) илғор иш методларини оммалаштириш ва техника пропагандаси юзасидан қишки мавсумда қилинадиган ишлар планини тузиб чиқди. Бу план завод касаба союз комитетида муҳокама қилиниб, тасдиқланди.

Планга мувофиқ клубда ҳар кварталда тажрибали кекса ишчиларнинг ёш ишчилар блан учрашувлари ўтказилади. Бунда кекса ишчилар ёшларга ўз иш тажрибалари тўғрисида ҳикоя қилиб берадилар. Ҳар кварталда икки марта ўтказиладиган «Мастер куни»да заводдаги энг яхши мастерларнинг иш тажрибаси оммалаштирилади. Ҳар ойда социалистик мусобақада ғолиб чиққан цех коллективининг кечасини ўтказиш планлаштирилди.

Янги мавсумда техника пропагандасига ҳам алоҳида э'тибор берилади. Техника прогресси ва илғор совет фани эришган ютуқларни лекциялар ўқиш, суҳбат ўтказиш орқали пропаганда қилиш блан бирга, бу соҳада илмий-оммабоп ва ҳужжатли кинофильмлардан ҳам кенг фойдаланилади. Ҳафтанинг чоршанба кунларида ишчилар учун клубда системали равишда «Фан ва техника янгиликлари» номли ҳужжатли фильм кўрсатилади. Клуб хузуридаги кўчма киноустановка ҳар куни завод цехларига бориб, ишчилар ва инженер-техник ходимларга техника фильмларини қўйиб беради. Цехларда мавсум давомида ҳаммаси бўлиб 150 дан ортиқ техника фильмлари намойиш қилинади. Клуб томонидан амалга ошириладиган бу тадбирлар заводда иқтисодий кўрсаткични яхшилаш, техникадан унумли фойдаланиш, ишчилар ва цехлар ўртасида социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдириш имкониятини беради. Бундан ташқари цехларда ҳар ойда 5 — 6 марта шаҳар лекция бюросининг лекторлари томонидан техника темаларида лекциялар ўқилади.

Ҳозир клуб коллективи «XX с'езд шарафига» темасида кеча ўтказиш учун қизғин тайёргарлик кўрмоқда. Шу муносабат блан клуб фойесида заводдаги ҳарбир цехнинг янги техникани ўзлаштириш, рационализаторлик ва ихтиро'чилик ҳаракатларини кенг ривожлантириш соҳаларида эришган ютуқлари, айрим илғор ишчиларнинг қўлга киритган муваффақиятлари ҳамда келгусидаги қилинмоқчи бўлган ишларни кўрсатувчи стенд ташкил қилинди. С'езд шарафига бағишланган кечага СХС-1,2 маркали горизонталь-шпиндельли янги пахта териш машинасининг ҳайдовчилари ҳам таклиф қилинади. Улар бу янги машинанинг эскисидан афзалликлари тўғрисида сўзлаб берадилар.

ҲАВАСКОРЛАР УЧУН

Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик фабрикасининг Маданият саройида қишки мавсумда драматик, хор, русча рақс, ўзбекча рақс, русча торли оркестр, духовой оркестр, бичиш ва тикиш ҳамда адабиёт тўгараклари ишлайди. Тўгарак машғулотларига фабрика ишчиларидан 200 га яқин киши қатнашади. Бу ўтган йилгидан анча кўпдир. Тўгараклар малакали раҳбарлар, чолғу асбоблари ва бошқа зарур нарсалар блан етарли равишда та'минланган.

Бадиий ҳаваскорлик тўгараклари учун 40 минг сўмга костюм, қўйлак ва бошқа кийимлар, битта фортепиано сотиб олинди.

Драматик тўгарак а'золаридан «Дазмол» деган агитбригада ташкил қилинди. Бу агитбригада фабрика ҳаётидан олинган ижобий ва салбий фактлар асосида саҳна номерлари тайёрлайди. Сўнгра, бу номерлар фабрика цехларида намойиш қилинади. Саҳна номерларида қатнашадиган ҳаваскорлар халқ мақоллари, ҳазил қўшиқлар, киноя ва сатирик кулги орқали цехнинг ишлабчиқариш ҳаётидаги камчиликларни танқид қиладилар, айрим ишёқмас ялқовларни сатира остига оладилар.

Адабиёт тўгараги бу йилги қишки мавсумда системали равишда ўқувчилар конференцияси ўтказиш, адабий диспутлар уюштириш, Ўзбекистоннинг отоқли ёзувчилари, шоирлари ва драматурглари блан фабрика ишчиларининг учрашувини ўтказишни планлаштирмоқда. Русча ва ўзбекча рақс ҳамда хор тўгаракларининг қатнашчилари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллиги байрами кунига СССР халқлари ва халқ демократияси мамлакатларининг қўшиқ, рақсларидан иборат программада катта концерт тайёрлайдилар.

Маданият саройида ишчиларнинг болалари тўғрисида ҳам катта ғамхўрлик қилинмоқда. Болалар учун қиш мавсумида авиомодель, фортепиано, бадиий тикиш тўгараклари ишлаб туради. Бунга 150 га яқин ўқувчи қатнашади. Ўқувчиларга политехник та'лим беришда мактаб педагогика коллективига ёрдамлашиш мақсадида Маданият саройида бу йил техника ҳаваскорлари тўгараги ташкил қилинади. Фабрика ма'мурияти бу тўгаракни зарур асбоб-ускуналар ва малакали раҳбар —мастер блан та'минлаш чораларини кўрмоқда

ЛЕКЦИЯЛАР ВА ТЕМАТИК КЕЧАЛАР

Меҳнаткашларнинг мазмунли дам олишларини уюштириш, уларни коммунистик руҳда тарбиялаш ва билим доираларини кенгайтиришда тематик кечалар ўтказиш, системали равишда лекциялар уюштириб туриш муҳим аҳамиятга эгадир. Шунинг учун ҳам лекция пропагандаси ва тематик кечалар ўтказиш И. В. Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинати Маданият саройи дирекциясининг диққат марказида туради.

Маданият саройида янги мавсумдан бошлаб ёшлар лекторийси, ота-оналар лекторийси, пионерлар лекторийси ва дам олиш куни лекторийси ишлайди. Бу лекторийларда шаҳар лекция бюросининг лекторлари ва райондаги педагоглар кучи блан коммунистик ахлоқ, бола тарбияси, фан ва техника янгиликлари, мактаб ва оила, соғлом турмушга оид темаларда лекция ва суҳбатлар ўтказилади. Бу ерда КПСС тарихини мустақил ўрганучилар учун ҳам циклли лекциялар уюштирилади.

Маданият саройида кундалик ҳаётдаги ўсиш ва ўзгаришларга мослаб тематик кечалар ўтказиб туриш планлаштирилди. Октябрь ойида «Партия бизнинг йўлбошчимиз», ноябрь ойида «Маҳсулот сифатини яхшилаш учун курашингиз» темаларида кечалар ўтказилади. Янги мавсумда «Му'жизасиз му'жизалар» циклида яна кечалар ўтказилади. Бунда медицина, биология, физика, химия ва бошқа фанлар соҳасида эришилган муваффақиятлар кўргазмали асбоблар ёрдамида намойиш қилинади. Бундан ташқари, ҳар кварталда «Ишлабчиқариш илғорларига шон-шарафлар бўлсин» темасида кечалар ўтказилиб туради. Бундай кечаларда комбинатдаги илғор фабриканинг ва айрим ишлабчиқариш новаторларнинг иш тажрибаси оммалаштирилади. 1 октябрьдан бошлаб Маданият саройида ойлик оғзаки журнал ҳам чиқарилабошлайди.

Т. НАЖМИДДИНОВ.

„Ўзбек орфографиясининг асосий қоидалари“ проекти ҳақида ба'зи мулоҳазалар

Рус графикаси асосидаги янги алфавит ўзбек ёзувини тараққиёт босқичига кўтарди, СССР халқлари ўртасидаги бузилмас дўстликни янада мустаҳкамлади. Давлат органларида, сиёсий-ижтимоий ташкилотларда, маданий ва маиший муассасаларда иш юритиш, ўқув юртларида, ўқиш-ўқитиш ишлари, матбуот ва нашриётнинг янги алфавит ва орфографияга кўчирилиши республикамиз ҳаётида маданий революция бўлди. Ўшандан буён 15 йил ўтди. Орадан 8—9 йил ўтгач, турмуш янги қабул қилган орфографиямизнинг камчиликларини кўрсатди. Қоидаларимизнинг қўшимчалар имлосида, қўшма сўзлар имлоси ва бош ҳарфлар имлоси қисмида камчиликлар бор эканлиги, бу бўлимларда ёзувнинг айрим ҳолатлари учун етарли қоидалар берилмаганлиги, шу сабабли имломизни янги қоидалар блан бойитиш лозимлиги, имло қоидаларимизнинг айрим параграфлари стиль жиҳатдан носиллиқ тузилганлиги, айрим параграфлар бир-бирига зид эканлигидан, уларни тузатиш, силлиқлаш кераклиги аён бўлиб қолди. Матбуот ва нашриётимиздаги имло турлилигини бартараф этиш учун орфография қоидалари тўпламини бирмунча ишлаб, янги қоидалар блан бойитиш, янглиш жойларини тузатиб, қайтадан нашр этиш зарурати пайдо бўлди. Бунда қоидалар айрим аниқлик киритишни талаб этади. Аммо, бу тадбирлар орфографиямизнинг халқимиз томонидан ўзлаштирилган, турмушга сингиб кетган, маданий талабларимизга жавоб бериб келаётган асосий қоидаларини эҳтиёж сезмай туриб ўзгартиш керак деган сўз эмас, албатта.

Ма'лумки орфография қоидалари тўпламига ба'зи аниқликлар киритиш, уларни пухталаш устида бирнеча йилдан бери иш олиб борилмоқда. Республикамиздаги лингвист олимларимиз, тажрибакор ўқитувчилар, ёзувчилар, матбуот ва нашриёт ходимлари мана шу масалалар блан шуғулланиб келдилар, газеталарда дискуссиялар ўтказилди. Аммо ҳалигача бу соҳада халқимиз кутгандек натижаларга эришиб бўлмаяпти. Бунинг сабаблари нимада?

Орфографиянинг ҳамма томондан ма'қулланиб, турмушга сингиб кетган, маданий эҳтиёжларимизни бемалол ўтаб келаётган қоидаларини ўзгартириб, бошқатдан тузиш йўли блан мустаҳкамлаб ва ривожлантириб бўлмайди. Афтидан, «Ўзбек орфографиясининг асосий қоидалари»ни тайёрлашда мана шулар тўла ҳисобга олинмаган кўринади.

Проект блан чуқурроқ танишган ва ундаги қоидаларни 1940 йилда нашр этилган «Бирлашган ўзбек алфавит ва орфографияси» даги қоидалар блан қиёс этган киши, проектнинг кейинги вариантида таҳрир ва стиль жиҳатидан анчагина яхшиланганини, мутлақ ва ба'зан бир-бирига зид келучи қоидаларга аниқлик киритилиб конкретлаштирилганини, бирнеча янги қоидалар мукаммаллаштирилганлигини пайқайди. Проектнинг бу ижобий томонлари унинг қайта-қайта муҳокамадан ўтказилганлигининг натижасидир. Шу блан бирга проектнинг жиддий камчиликлари ҳам бор. Проектда бир-бирига зид келадиган моддалар, ортиқча кириб қолган параграфлар ҳам йўқ эмас. Проектда мавжуд орфографик қоидаларимиздан анчагина қисми асоссиз суратда ўзгартирилган. Алоҳида эҳтиёж бўлмаса, тарихда умуман бирор муҳим ўзгариш юз бермайди. Мавжуд тил ва унинг структураси янги тузумнинг эҳтиёжларини қондириш учун асосан бемалол яраши исбот қилинган бўлса, тилда бундай ўзгариш ясашнинг қандай зарурияти бор.

Орфографиямизнинг мураккаб томонларидан бири қўшма сўзларнинг ёзилишига оиддир. 1940 йилда тузилган имло қоидалари тарифида қўшма сўзлар блан сўз бирикмалари ўртасидаги тафовут яхши англашилмайди. Қўшиб ва ажратиб ёзилиши керак бўлган сўзларнинг типлари ҳам аниқ баён этилмаган. Шунинг орқасида практикада ба'зан қўшма сўзларни сўз бирикмалари блан қориштириш, уларни ёзишда турлилик давом этиб келди. Проектда қўшма сўзлар имлосини илмий жиҳатдан пухта ишлаб, қоидаларни конкретлаш ўрнига, ҳозиргача қўшиб ёзилаётган ва қўшиб ёзилиши лозим бўлган қўшма сўзларни ажратиб ёзиш тавсия этилган.

Икки отнинг бирикишидан ясалган **ғўзапўчоқ** (рўмол), **ҳаворанг** (гилам), сифатнинг олдига айрим сўз келтириш йўли блан ясалган **очпушти, тўққизил** типидаги қўшма сифатларни ажратиб ёзиш кўрсатилади. Ваҳоланки, китоб ва газеталаримизда улар қўшиб ёзилмоқда ва уларни қўшиб ёзиш турмушга сингиб кетган.

Сон ва отдан ва таркибли сондан ясалган: **бешйиллик, учбурчак** ва **бешмингчилар** каби қўшма сўзлар ҳам қўшиб ёзилиши сингиб кетган бўлишига қарамай, бу тўғрида ҳеч нарса айтилмаган. Асосий қоидаларда бу хил сўзларнинг қандай ёзилишини кўрсатмаслик асло мумкин эмас.

А ва **Й** блан тугаган равишдош блан бирор фе'лнинг бирикишидан ясалган қўшма фе'ллар ҳам шу чоққача қўшиб ёзилмоқда. Буларни проектда **бора қол, ёза бошла, ишлай олади** тарзида ажратиб юборилган. Бу тип қўшма фе'ллардаги **а, й,** қўшимчалари уларни қўшиб айтиб ва қўшиб ёзишга жуда катта имконият беради. Шу сабабли буларни ажратиб ёзишга асос ва эҳтиёж йўқ.

Проектда **байрамолди, сайловолди, тилолди** (тилолди товушлари), **тилорқа** (тилорқа товушлари), **ишҳақи, сўзбоши, ҳарким, ҳечким, ҳечбир ҳаммавақт, бирйўла** типидаги қўшма сўзлар ҳам ажратиб юборилган. Қўшма от ва қўшма сифатларнинг биз қўшиб ёзилиши лозим деб ҳисоблаган юқоридагича типларининг таркибидаги сўзлар ўзаро тамоман бирикиб, бир ма'но англатучи ва бир сўз урғуси блан айтиладиган сўзга айланган.

Қўшма сўзлар сўз ясаш ва лексикани бойитишнинг бир усули эмасми, ахир? Лексика қўшма сўзлар ҳисобидан ҳам бойиди. **Эрксевар, тинчликсевар, ватанпарвар, бешйиллик, бешмингчилар, халқаро** ва бошқалар. Шу сабабли қўшма сўзларни максимум айириб ёзишдан кўра, максимум қўшиб ёзиш ҳам практик жиҳатдан, ҳам тил тараққиёти нуқтаи назаридан фойдалидир.

Турмушнинг талаби ёзувимизни осонлаштиришдан иборатдир. Ба'зи ўртоқлар **блан, броқ, сра, правардида** сўзларига **и** ни киритиш блан қоидаларда тўла бирлик юзага келади деб ўйлайдилар. Бундай ўртоқлар тилимизда бошида икки ундош, ҳатто уч ундош **и** сиз қатор ёзиладиган **стол, стул, шкаф, план, блок, бригада, бричка, справка, штраф, скрипка, взвод** каби сўзлар борлигини, улар асосий луғат фондимизга ҳам кириб келганлигини, бундай сўзлар тобора ортиб боришини, илгари **и** блан ёзилган **Қирим** (шаҳар оти) каби сўзлар ҳозир **и** сиз ёзилишини, грамматика китобларимизда эса тилимизнинг бўғин тузилиши нормалари ҳақида гапирилганда совет интернационал сўзларидаги ҳолатлар алоҳида ўрин олиб қолганлигини унитган бўлсалар керак. Рус орфографиясида сўзларнинг бошидаги икки-уч, ҳаттоки тўрт ундошни **(встреча, вскрыть)** **и** сиз қатор ёзишдек ёрқин тажриба бор экан ва биз имло қоидаларимизни белгилатганда рус имлосининг традицияларидан фойдаланган эканмиз (бўғин кўчириш, бош ва кичик ҳарфлар имлоси, қўшма сўзлар имлоси ва бошқаларда), нима учун сўзнинг бошида **и** сиз қатор ёзиладиган сўзлар миқдорини ортдирмаймиз? **блан, броқ, правардида, сра** каби урғу иккинчи бўғинга кўчган сўзларнинг бошидаги билинар-билинмас даражадаги **и** ни ёзмаса сўзнинг ма'носи ҳам, талаффузи ҳам бузилмайди-ку, ахир.

Талаффузга кўра юқоридаги сўзларда қисқа **и** унлиси ишлатиладиган бўлса, **базм, вазн, жазм, назм, расм, аср** каби составида икки ундош келадиган сўзлар қандай ёзилади? Бу сўзларнинг айтилишида ҳам қисқа **и** унлиси эшитилади-ку. Шундай экан, **блан, броқ** каби сўзлар учун берилган қоида бўйича **асрни-асир** (тутқун), **расмни-расим** (урф-одат) шаклида ёзишга тўғри келади. Бу аҳвол кишини чалғитади.

Апостроф блан ёзиладиган сўзлар миқдори тобора озайиб бормоқда. **Дар'ё, дун'ё, бун'ёд, муз'ёрар, қўл'ёзма, Мар'ям** каби сўзлардаги апострофнинг кераги борми? Ёлашган товушлар блан бошланган сўз элементлари ўзбек тилида одатда ундош блан тугаган сўз элементларига қўшиб талаффуз этилмайди. Бундай сўзларни айириш белгиси қўймасдан ёзабериш мумкин. **Жам', нав', даф'** каби сўзлар охиридаги апострофни эса тушуриб қолдирса ҳам бўлади.

Бир вақтлар **масала, тарих, жамият** сўзларини ҳам апостроф блан ёзиб келинган эди. Кейинчалик бундай сўзларни апостроф блан ёзиш учун ҳечқандай эҳтиёж бўлмади, ўз-ўзидан тушиб қолди. **Дун'ё, дар'ё** ёки **жам', нав'** каби сўзлар апострофсиз ёзилса ма'ноға ҳечқандай ҳалал етмайди. Шундай экан, апострофни ъ блан алмаштириб унинг мавқини мустаҳкамлаш учун ҳечқандай зарурат йўқ. Аслида айириш белгиси **(ъ)** блан ёзиладиган сўзлардан 15—20 йил мобайнида тилимизга кирганлари қўл блан санарли. Улар ҳам матбуотимизда апостроф блан ёзилмоқда: **с'езд, об'ект** каби. Бундай ёзилиш у сўзларнинг ма'носини ҳам, талаффуз ва бўғин тузилишини ҳам бузмайди. Айириш белгиси **(ъ)** нинг вазифаси рус орфографиясида жуда чегараланиб қўйилгани, рус имлосини ислоҳ этиш юзасидан олиб борилган дискуссияда кўпчилик ъ ни қисқартиб, унинг вазифасини **ь** юклатишни талаб этган. Рус имлосининг ўзида ъ тақдири шубҳа остида ва муҳокама даврида экан, ўзбек ёзувидаги **апострофли сўзларни ъ ёки ь** блан алмаштиришнинг кераги борми? Ҳозирги вақтда апострофли сўзларни ёзиш устида турлича фикрлар бор. Бу фикрларга кўра апострофни бир ўринда **Ъ** знак блан, бир ўринда **ь** знак блан, бошқа ўринда апостроф блан ёзиш керак бўлади, балки апострофнинг вазифасини чегаралаш, уни ма'нода тафовут қиладиган ўринлардагина ишлатиш мақсадга мувофиқдир.

Юқоридагилардан равшан кўриниб турибдики, орфография проектининг айрим ўринларида унинг вазифаси чегарасидан анча четга чиқиб кетилган ва мустаҳкамланиб қолган асосий қоидаларимизни бирор асосга таянмасдан туриб, ўзгартиришга уринилган.

Ҳозирги жорий алфавит ва орфографияда 15 йилдан бери мактаб, техникум ва олий ўқув юртларида юз минглаб кишилар ўқиб, ўрта ва олий ма'лумот олмоқдалар. Шу орфографияда дарс бериш учун кўп сонли ўқитувчи кадрлар армияси етиштирилди. Ҳозирги жорий орфографияда миллион томлаб китоблар — марксизм-ленинизм классикларининг асарлари, илмий асарлар, рус ва ўзбек классик ёзувчиларининг асарлари, дарсликлар нашр этилди, юзлаб газета ва журналлар чиқмоқда. Жорий орфографиямиз асосий қоидаларининг традицияга кириб кетганлигининг сири ва ма'носи ҳам мана шундадир. Проект мана шу ҳолича амалга оширилса, нашр этилган асарлардан фойдаланишда анча қийинчиликлар туғилади.

Ўзбек тили имлосига ба'зи аниқликлар киритиш ниҳоятда муҳим ва мас'улиятли масала бўлиб, ҳозирги кунда бутун жамоатчиликнинг диққат марказида турибди.

Бу муҳим масалани ҳал қилишда ўзбек совет интеллигенциясидан, айниқса, шу соҳада иш олиб бораётган илмий ходимлардан пала-партишликка йўл қўймаслик, большевикча принципиаллик талаб этилади.

Ўзбек тили орфографиясини мустаҳкамлаш учун тилимизда эришилган муваффақиятларни сақлаб қолишимиз, жуда бой тажрибаларга эга бўлган улуғ рус тилининг ёрқин традицияларидан фойдаланишимиз лозим. Бу — халқларимиз дўстлигини янада мустаҳкамлашда, коммунизм қураётган ёш авлоднинг билим олиши ва замонамизга муносиб кишилар бўлиб етишишида энг яхши омилдир.

Рамз **БОБОЖОН.**

Барча колхоз, совхоз ва МТСларда пахтани машина блан теришга пухта тайёрланайлик!

☆ ☆ ☆

Машинада пахта теришни қисқа муддатда ва нобудгарчиликка йўл қўймасдан ўтказамиз

Яқинда Мирзачўл районидаги 2-нчи МТС Совети МТСнинг пахта йиғим-терим даври учун тузилган иш планини муҳокама этиб, уни қабул қилди. МТС Советида участка ва бригада механиклари, пахта териш машиналарининг механик-ҳайдовчилари, колхозларнинг агрономлари ва активлари қатнашдилар.

Биз қуйида Мирзачўл районидаги 2-нчи МТС раҳбарларининг пахта ҳосилини тез ва нобуд қилмасдан териб олиш юзасидан белгиланган тадбирлар тўғрисидаги мақоласини босамиз.

Бу йил бизнинг машина-трактор станциямиз зонасидаги колхозларда ҳосил мўл бўлди. Бу ҳосил давлат пахта тайёрлаш планини тўла ва ошириб бажариш имконини беради. Ҳозирги вақтда колхоз далаларида йиғим-терим ишлари кенг авж олиб кетди.

Йиғим-теримни қисқа мудцатда ва нобудгарчиликка йўл қўймасдан ўтказишда механизация катта роль ўйнайди. Пахта териш машиналари қўл меҳнатини енгиллаштириш, терим ишларини тезлаштиришнинг энг муҳим омилидир. Шундай экан, пахта териш машиналари келгуси йил мўл ҳосили учун замин яратиш блан боғлиқ бўлган барча ишларнинг ўз вақтида ўтказилишини та'минлайдиган муҳим восита ҳамдир.

Биз бу йил МТСда мавжуд бўлган пахта териш ва кўрак териш машиналаридан тўла ва унумли фойдаланишни, шу блан бирга йиғим-теримда ишлатиладиган бошқа техниканинг иш унумини анча оширишни, очилган пахтанинг 47 процентгача, кўракнинг эса 37 процентгача бўлган қисмини машиналарда териб олишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйдик. Биз умумий ҳосилнинг қарийб 40 процентини машинада териб олишни мўлжалламоқдамиз.

БАЖАРИЛАДИГАН ИШЛАР ҲАЖМИ

Бу йил МТС хизмат қилаётган колхозларда 4681 гектар ерга чигит экилган. 2200 гектар ердаги ҳосил машинада териб олиниши керак. Ҳосили машинада териб олинадиган майдон ўтган йилдагига нисбатан 34 процент, териб олинадиган пахтанинг миқдори эса 2,5 баравар кўпдир.

Бу йил биз пахта ҳосилини машинада териб олишдан ташқари биринчи марта 1742 гектар ердаги кўракни тўрт қаторли кўрак терадиган машиналарда йиғиштириб олишимиз керак.

Бизнинг ихтиёримизда 85 та пахта териш, 22 та кўрак териш, 36 та кўсак чувийдиган машина бор. Терим олдидан ғўза баргини тўкиш учун ОДН маркали 16 та чанглатгич-пуркагич машиналардан ва битта самолётдан фойдаланилади.

Ҳозирги вақтда биз барча чораларни кўриб, пахта териш техникасини қайта мослаш ва тайёрлашни мумкин қадар тезроқ тугаллашимиз керак. Яқин кунлар ичида биз шундай қиламиз.

Ҳосилни машиналарда териб олиш учун биз 85 механик-ҳайдовчи ҳамда кўсак чувийдиган машиналар учун зарур миқдорда машинистлар тайёрладик. Пахта териш ва кўсак чувиш машиналарини бу механизатор кадрларга бириктириб қўйдик.

Машинада пахта теришга колхозлар ҳам қизғин тайёрлик кўрмоқдалар. Колхозларда хирмон жойлар, айвонлар ҳамда из оралиғи 2440 миллиметрли қилиб мосланган машиналар ўтаоладиган йўл ва кўприклар ремонт қилиб қўйилган. Пахта терадиган техникага хизмат қилиш учун махсус кишилар, шунингдек автомашиналар, аравалар ва торозилар ажратилди.

ТЕРИМ ОЛДИДАН ҒЎЗА БАРГИНИ ТЎКИШ

Терим олдидан ғўза баргини тўкиш — пахта териш машиналарининг унумли ва сифатли ишлаши учун муҳим аҳамиятга эгадир. Ғўза баргини тўкиш кўсакларнинг очилишини тезлаштиради. Совуқ ургунга қадар териб олинадиган ҳосил миқдорини кўпайтиради ва техникадан анча самаралироқ фойдаланиш имкониятини беради. Шунга кўра, биз ғўза баргини тўкишга ғоят жиддий э'тибор бермоқдамиз. Ғўза баргини тўкиш 10 сентябрьдан бошланди, ҳосили машинада териладиган барча майдонларда бу иш 25 сентябрьгача тугалланади. 700 гектар ердаги ғўзани эса такрор дорилаймиз.

Ғўза баргини тўкиш ишларини агрономлар ўз контрольликлари остига олганлар, улар ғўзаларни заҳарли химикатлар блан энг яхши муддатларда, тўла норма бўйича чанглаш ва пуркаш йўли блан дорилашини ва ишнинг сифатли бўлишини кузатиб бормоқдалар.

ПАХТА ТЕРИШ МАШИНАЛАРИНИНГ ИШИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

МТСда 14 та трактор бригадаси бўлиб, бу бригадалар 9 колхозга хизмат қилади. Ҳарбир трактор бригадасига машинада пахта теришнинг ҳажмига қараб 4 тадан тортиб 9 тагача пахта териш машинаси бириктирилган. Масалан, 1-нчи теримда 100 гектар ердаги ҳосилни териб оладиган биринчи трактор бригадасига 4 та пахта териш машинаси берилган. 5-нчи ва 11-нчи бригадалар 224 ва 235 гектар ердаги ҳосилни машинада териб оладилар. Шунинг учун уларга 9 тадан машина берилди.

Далаларда пахта териш машиналарининг 2—3 тадан, группа-группа бўлиб ишлаш методи қўлланилади. Трактор бригадаларида 38 та ана шундай группалар ташкил этилган. Бу группаларнинг ҳарбири иккитадан, айрим ҳолларда эса учтадан далачилик бригадасига бириктириб қўйилган.

Машинада пахта териш плани трактор ва далачилик бригадаларига ма'лум қилинади. Бу планларда иш муддатлари, кунлик ва мавсум топшириқлари белгиланган. Бунда кунлик топшириқни белгилаш учун колхозларнинг пахта ҳосилдорлигида тутган ўрни ва уларда очилган кўсакларнинг мавжудлиги асос қилиб олинган. Ҳарбир пахта териш машинасининг биринчи теримдаги ўртача кунлик иш нормаси 17,8 центнер ҳисобида, иккинчи теримда эса 9 центнер ҳисобида белгиланди. Лекин айрим колхозлар бўйича пахтанинг ҳосилдорлигига қараб кунлик терим нормаси биринчи теримда 15,4 центнердан тортиб, 21,8 центнергача, иккинчи теримда эса 8—10 центнер ўртасида белгиланди.

Топшириқни бажаришда механизаторларга ёрдам кўрсатиш ва машиналарнинг ғўза тупларидан кўпроқ пахта териб кетишини та'минлаш учун колхозлар далаларни бегона ўтлардан тозаламоқдалар, ўқариқларни, машиналар қайтадиган жойларни яхшилаб текисламоқдалар. Машиналарнинг ғўзаси ётиб қолган далаларда ишлашига йўл қўймаслик учун пахтазорлар яна бир марта кўздан кечириб чиқилмоқда.

Машинада пахта теришга ёппасига киришилгандан кейин ҳар куни йиллик планнинг 2,5—3 проценти миқдорида пахта топшириш ва бунинг учун пахта териш машиналарининг унумли ишлашини та'минлаш мақсадида бошқа кўпгина тадбирлар кўрилмоқда.

МТСимиз зонасидаги колхозларда 19 сентябрьдан бошлаб, машинада пахта теришга киришилди. Улуғ Октябрьнинг 38 йиллигини ва КПСС XX с'ездини муносиб кутиб олиш туйғуси блан тўлиб тошган механик-ҳайдовчилар мавсум нормаларини ошириб бажариш учун социалистик мусобақага қўшилдилар. Улардан кўплари мавсум давомида 70—80 —100 тоннадан пахта териб бериш мажбуриятини олдилар. Жумладан, Кибор Кучиев 100 тонна, Раҳмат Сувонқулов, Баҳри Чахалиев, Ашур Мирзабоевлар эса 80 тоннадан пахта териш учун мусобақалашмоқдалар. Ўртоқ Сафаров раҳбарлик қилаётган 11-нчи трактор бригадасининг механик-ҳайдовчилари ҳарбир машинада 80 тоннадан пахта териб бериш мажбуриятини олдилар.

Машинада пахта теришни кўсакларнинг камида 50—60 проценти очилгандан кейин бошлаб юборамиз. Ҳосили машинада териб олиш учун ажратилган участкаларда фақат тўкилган пахта ҳамда машиналар қайтадиган доиралардаги юлиб олинадиган ғўзаларнинг пахтасигина қўлда териб олинади.

Машинада пахта териш далаларни бўлак-бўлакларга ажратиш йўли блан ташкил этилади. Ҳарбир бўлак механик-ҳайдовчиларга бириктириб қўйилади. Тажриба бундай методнинг меҳнат унумдорлигини оширишга ва шу блан бирга ҳарбир механик-ҳайдовчининг ишини яхшироқ контроль қилиб туришга ёрдам бережагини кўрсатди.

Нобудгарчиликка қарши курашга ғоят зўр э'тибор берилади. Бу ўринда гап фақат қаторларда тўкилган пахталарни териб олиш учун кишилар ажратиш тўғрисида бормаётир. Қаторларда тўкилган пахталарни териб олиш учун колхозларда махсус кишилар ажратишдан ташқари терилган пахтанинг бункерлардан бўшатиш вақтида ифлослантирилишига йўл қўймаймиз. Бункерлардаги пахта машиналар қайтадиган доираларда фақат шолчаларга тўкилади. Шундан кейин бу пахта ё бригада хирмонига, ёки пахта тайёрлаш пунктининг қуритиш-тозалаш цехига жўнатилади. Машиналар ишини бундай ташкил қилиш пахтани ортиқча ифлосланишдан ва далада нобуд бўлишдан сақлаб қолиш имконини беради, шу блан бирга машиналарнинг қайтишда ва бункерларни бўшатишда бекор юришини камайтиради.

Қатор ораларига тўкилиб қолган пахта машиналар кетидан пешма-пеш териб олинади. Бу ишда қатнашувчи колхозчиларга биринчи терим учун кунига ҳарбир кишига 0,25 гектардан, иккинчи терим учун эса 0,15 гектардан норма белгиланган.

ПАХТАНИ ТОЗАЛАШ ВА ҚУРИТИШ

Бу йил Каганович номли, Василевский номли ва «Коммуна» колхозлари машинада териб олинган пахтани ўзларида қуритиб ва тозалаб ўлтирмасдан тўппа-тўғри пахта тайёрлаш пунктига жўнатадилар. Бошқа колхозларда эса машинада териб олинган пахтанинг ҳаммаси бригада хирмонларида қуритилади ва тозаланилади. Кўсак чувийдиган машиналар шунга асосланиб туриб, трактор бригадаларига тақсимлаб берилди. Бригада хирмонларида ишни тезлатиш учун ҳарбир хирмонга кўсак чувиш машиналаридан ташқари 2—3 тадан пахта қоплайдиган станоклар ўрнатилди. Хирмонларда торозилар бор. Машинада терилган пахтани узоқ сақламаслик, тезда тайёрлаш пунктига жўнатиш учун колхозлар ҳамма заруф нарсаларни тахт қилиб қўйдилар.

Машинада пахта теришга тайёргарлик кўрар эканмиз, шу блан бирга янги машиналарда кўрак териш плани тўғрисида ҳам ўйлаб кўрдик. Қайси даланинг очилган кўсаклардаги пахтаси тамомила териб олиниб, унда фақат кўраклар қолар экан, биз бу далаларда машинада пахта теришнинг кетиданоқ кўрак териш машиналарини ишга солиб юборамиз. Бунда биз бутун ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олишни, ғўзапоя юлишни ва кузги шудгорни дарҳол қизитиб юборишни назарда тутамиз. МТС зонасидаги 5 та колхозда ана шундай кўрак териш машиналари ишлайди.

☆ ☆ ☆

ТЕХНИКА ХИЗМАТИ КЎРСАТИШ

Пахта теримида банд бўлган механизмларга техника хизмати кўрсатиш учун ўзимиздаги иккита кўчма устахоналардан фойдаланамиз. Бу устахоналарнинг ҳарбири трактор бригадаларининг муайян группасига бириктириб қўйилган, зарур инструментлар ва запас детальлар блан та'минланган.

Машиналарнинг техникавий жиҳатдан яхши ҳолатда бўлиши даставвал техник қаровнинг тўғри ва сифатли ўтказиб турилишига боғлиқдир. Биз асосий э'тиборимизни ҳар сменада техник қаровдан ўтказиб туришга қаратамиз. Ҳар сменада машиналарга техник қаровни механик-ҳайдовчиларнинг ўзлари ва бригада механиклари ўтказиб борадилар. Бу иш МТС инженерлари ва участка механиклари томонидан доимо контроль қилиб турилади. Ҳар сменада техник қаровнинг яхши ўтказиб турилиши машиналарни синишдан сақлайди, узел ва агрегатларнинг узоқ вақт давомида бузилмай ишлашини та'минлайди. Кўчма устахоналардан асосан графикка мувофиқ энг мураккаб техник қаров ўтказиш ишларида фойдаланилади. Машиналарнинг техник нуқсонларга кўра бекор туриб қолишига йўл қўймаслик учун МТС устахоналари машинада пахта териш даврида икки сменада ишлайди. МТСнинг складидан истаган вақтда зарур запас қисмларни олиб туриш мумкин бўлади.

Трактор бригадалари блан оператив алоқа ўрнатиш учун диспетчер ажратилади.

Биз ўйлаймизки, бу тадбирларнинг ҳаммаси машинада пахта теришни тез ва сифатли ўтказишга имкон беради.

ОММАВИЙ-СИЁСИЙ ИШЛАР

МТС ва колхозларнинг бошланғич партия ташкилотлари йиғим-терим даврида оммавий-сиёсий ишларни терим сур'атини ва сифатини оширишга қаратиб, қизитиб юборадилар. МТС зонасидаги колхозларда 73 та дала шийпони ташкил этилган. Бу шийпонлар яхшилаб жиҳозланган. Шийпонларда радиоприёмниклар ёки радиоточкалар бор, Ҳурмат тахталари, колхозчиларнинг кунлик терган пахтасини ёзиб борадиган тахталар, илғорларнинг фотовитриналари ташкил этилган. Шуни айтиш керакки, бу витриналарга фақат колхозчиларнинг эмас, балки шу колхоз ёки бригадага хизмат қилаётган илғор механизаторларнинг суратлари ҳам қўйилади. Дала шийпонларида кутубхоначалар, газета, журналлар бор. Барча далачилик ва трактор бригадаларида иссиқ овқат ташкил этилган.

Партия ташкилотлари ҳосилни тез ва сифатли йиғиб-териб олиш учун колхозчилар, механик-ҳайдовчилар, кўрак чувиш машиналарининг машинистлари ўртасида, далачилик ва трактор бригадалари ўртасида социалистик мусобақани қизитиб юборишни ва бу мусобақага бошчилик қилишни ўзларининг асосий вазифалари деб биладилар.

Колхозларда социалистик мусобақа натижалари ҳар ўн кунда бир марта якунланади. Худди шунингдек машинада пахта териш бошлангандан кейин трактор бригадалари ўртасидаги социалистик мусобақа натижалари ҳам ўн кунда бир марта, механик-ҳайдовчилар ва кўрак чувиш машиналарининг машинистлари ўртасидаги мусобақа натижалари эса бевосита бригадаларнинг ўзида ҳар куни якунланиб боради.

Машинада пахта териш илғорларини рағбатлантириш учун МТС дирекцияси, партия ташкилоти ва ишчилар комитетининг кўчма Қизил байроқлари та'сис этилди. Бу байроқлар ҳар 10 кунда бир марта энг яхши трактор бригадаси, энг яхши механик-ҳайдовчи ва кўрак чувиш машинанинг машинистига топширилади.

Оммавий-сиёсий ишларни ташкил этишда асосий э'тибор социалистик мусобақа илғорларининг тажрибасини умумлаштириш ва пропаганда қилишга қаратилади. Илғорларнинг тажрибасини умумлаштириш ва пропаганда қилиш блан агитаторлар, бригада ва участка механиклари, агрономлар ва илғорларнинг ўзлари шуғулланадилар. МТС деворий газетаси бир ойда икки марта чиқарилиб туради, бу газетада ҳамда кўчма устахона бригададан-бригадага ташиб юрадиган махсус варақаларда машинада пахта териш усталарининг тажрибаси тўғрисидаги мақолалар босилади. Илғорлар тажрибаси трактор бригадаларида чиқариладиган жанговар варақаларда ҳам кенг оммалаштирилади.

Яқинда бўлиб ўтган МТС Совети йиғим-терим ишлари планини муҳокама қилди. МТСнинг механизаторлари қишлоқ хўжалик мутахассислари ва МТС зонасидаги колхозларнинг активлари бу советда сўзга чиқиб, машинада пахта териш планини тўла ва ошириб бажариш, давлатга пахта топшириш планларини муддатидан олдин тугаллаш ва пахта тайёрлаш планини анча ошириб бажариш учун бутун куч ва ғайратларини сафарбар этажакларини айтдилар.

МТС коллективи ва станциямиз хизмат қилаётган колхозлар бутун ҳосилни нобуд қилмасдан териб олиб, давлатга топшириш ва пахта тайёрлаш планини Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 38 йиллик кунига бажаришга сўз бердилар. Ўз сўзимизни шараф блан бажариш учун бутун куч ва воситаларимизни сафарбар этамиз.

Ғ. НАЗАРОВ.
Мирзачўл районидаги 2-нчи МТСнинг бош инженери.

ЖУНУСБЕКОВ
МТС бош агрономи.

И. СОБИРОВ
МТС партия бюросининг секретари.

ЗАЙЦЕВ
Ишчилар комитетининг раиси.

Чиноз районидаги «Қизил Октябрь» колхозининг ўртоқ Н. Бўрибекова бошлиқ бригада а'золари кун сайин кўпроқ пахта териш учун курашмоқдалар. Бригаданинг ҳарбир а'зоси нормани 1,5 — 2 ҳиссадан адо этаётир. **Суратда** (чапдан ўнгга): **Қ. Ҳолбекова, Ш. Йўлдошева, Н. Бўрибекова** (бригадир), **Ғ. Эгамназаров** ва **М. Дўрманова** ўртоқлар. Улар ҳозиргача мавсум нормаларини ошириб бажардилар.

Н. Меламед фотоси.

Кўпмингкилограммчилар ҳаракати кенгаймоқда

Ўртачирчиқ районидаги Максим Горький номли колхозда пахта терими тўғри уюштирилганлиги учун кўпминг килограммчилар сафи кундан-кунга кенгайиб, ўнлаб теримчилар мавсум топшириғини бажариб, ҳозир мажбурият ҳисобига пахта термоқдалар. Теримчилардан Х. Жамолова, О. Фармонова, К. Абдиева, Т. Ҳолдибоева, Г. Қорабоева, С. Бегимқулова ўртоқларнинг ҳарбири мавсум бошидан бери 4082 — 4876 килограмм ўртасида пахта терди. Шунга ўхшаш Т. Эргашева, Х. Абдувалева, С. Фоталиева ва бошқа ўнлаб теримчилар 3 минг килограммдан ошириб пахта териб, шу кунларда йиллик топшириқни адо этиш арафасида турибтилар.

Илғорлар териш маҳоратларини тобора ошириб, ўз тажрибаларини кенг ёймоқдалар. Ҳозир бу ўртоқлар кунига 150—220 килограммдан пахта териб, кунлик нормани 2—3 бараварга етказиб адо этмоқдалар. Улар колхозда пахта йиғим-теримини қисқа муддатда тугаллаш мақсадида социалистик мажбуриятни 15 октябрьгача бажариш учун курашаётирлар.

Социалистик мусобақа авж олдирилиб, кўпмингкилограммчилар ҳаракатининг кенгайиши колхозда пахта тайёрлашнинг сур'атига ижобий та'сир этмоқда. Масалан, колхозда 21 сентябрьгача йиллик пахта тайёрлаш плани 25 процент бажарилди.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти эришилган муваффақиятларни мустаҳкамлаш, терим сур'атини янада кучайтириш тадбирларини кўрмоқда.

ОБЛАСТЬ СОВХОЗЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 23 СЕНТЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Совхозларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
1-нчи «Боёвут»	1,04	13,72
2-нчи «Далварзин»	0,94	13,01
«Малик» совхози	0,81	12,29
3-нчи «Далварзин»	0,97	11,20
1-нчи «Далварзин»	1,02	10,88
Сталин номли 16-нчи	0,86	10,63
Сталин номли 17-нчи	0,80	9,48
4-нчи «Боёвут»	0,80	9,28
«ЎзССР Бешйиллиги»	0,87	9,18
2-нчи «Боёвут»	0,57	9,15
3-нчи «Боёвут»	0,60	8,41

Оққўрғон районида нима учун терим сур'ати паст?

Шу кунларда Оққўрғон районида ҳархил гаплар бўлмоқда: Бировлар «пахта йиғим-теримида районимиз олдингилар қаторида» деса, ба'зи кишилар, Сталин номли 16-нчи совхозда ҳам катта бурилиш бўлди, дейди. 2-нчи МТС партия ташкилотининг секретари ўртоқ Икромов эса районимизда кўтарилиш бўлмаяпти, ҳозирги аҳвол шундай бўлгандан кейин, ёғингарчилик бошланса ҳолимиз нима кечаркин, дейди. Районда илғор ҳисобланган «Сталинчи» колхозининг раиси, пахтамиз яхши очилмаяпти деса, Каганович номли колхоз раҳбарлари кучимиз кам, деб нолимоқдалар. Яна кимлар машина блан пахта терадиган ерлардаги ғўзаларнинг баргини тўкдириш тадбири кечикаяпти дейди.

Ҳақиқатда районда 4 мингга етар-етмас одам пахта тераётган бўлса, ба'зи раҳбарлар, 6 минг киши пахта тераётир, деб ўзларини алдаб юришибди. Қисқаси, районда шу хилда гап-сўзлар кўп-у, пахта теримнинг бориши суст. Ҳамма теримнинг дастлабки кунларида областьда 3-нчи ўринда бораётган бу районни биринчилар қаторига ўтиб олар деб умид қилган бўлса, ҳозир бу район бирдан 16-нчи ўринга тушиб қолди.

Оққўрғон районида пахта йиғим-терим сур'атининг бунчалик пасайиб кетишига колхозларда терим ишларини тўғри уюштирмаслик, мавжуд кучларни тўла сафарбар қилмаслик, иш устидан контрольлик олиб бормаслик, ниҳоят даладаги ишда ма'лум кун тартиби бўлмаслиги, меҳнат интизомининг бўшашиб кетганлиги сабаб бўлмоқда. Масалан, Каганович номли колхозда теримга ажратилган 632 кишидан фақат 382 киши пахта тераётир. 35 киши хирмонда ишлаётган бўлса, 48 киши ҳархил чакана ишлар блан банд. Шундай қилиб, бу колхозда ҳар 3 теримчига тахминан биттадан корчолон тўғри келади. Теримчилар ўртасида социалистик мусобақа қизитилмаганлиги, кўпмингкилограммчилар ҳаракатини кенгайтириш юзасидан иш олиб борилмаганлиги натижасида меҳнат унуми паст. Кунига 150—200 килограммдан пахта тераётган кишилар бармоқ блан санарли бўлиб, 100 дан кўпроқ теримчи кунлик нормани бажармайди.

Теримчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар қизитилмаган. Бунинг устига уларга моддий-маиший шароит ҳам яратиб берилмаган. Колхозда болалар боқчаси, яслиси ишларини йўлга қўйиш у ёқда турсин, колхоз раҳбарлари (раиси А. Субанов, партия ташкилоти секретари Х. Раҳмонов ўртоқлар) ҳатто ёш болали аёлларнинг нечта эканлигини ҳам билмайдилар. Болали оналарга иш шароити яратиб берилмаганлиги терим ишларига бор кучни сафарбар этишга ҳалақит бераётир, меҳнат унумининг пасайишига сабаб бўлмоқда.

Будённий номли колхозда эса теримга 251 киши ажратилган. Ҳақиқатда эса фақат 113 киши пахта тераётир. Шулардан атиги 69 киши кунлик нормани бажараётир. Колхозда меҳнат интизоми жуда бўш. Теримга кеч чиқиш ва эрта қайтиб кетиш одатдаги тусга кириб қолган. Далада иш кунининг қат'ий тартиби йўқ. Масалан, колхознинг биз бўлган ўртоқ Бейбутаев бошлиқ бригадасида олди теримчилар аранг соат 9 да ишга чиққан бўлсалар, қолганларнинг кўпчилиги соат 10—11 да ишга чиқди.

Райондаги Карл Маркс номли, Молотов номли, Охунбобоев номли, Ленин номли колхозларда, ҳатто энг илғор деб ҳисобланган «Сталинчи» колхозида ҳам пахта терими яхши уюштирилмаган. Шунинг учун бу колхозларда кунига йиллик планнинг бир процентига етар-етмас пахта терилмоқда, холос.

График бўйича районда кунига камида 5 минг киши пахта териши керак. Лекин колхоз далаларида пахта тераётганлар сони 4 минг кишига ҳам етмайди. Теримчиларнинг кўпчилиги кунлик нормаларни бажармайди. Район ташкилотлари дам олиш кунлари ҳашар уюштирганлар. Лекин бу ишда ҳам яхши уюшқоқлик бўлмагани учун ҳашарчиларнинг қилган ишлари сезиларлик натижа бермади. Бунга ўз ходимларини ҳашарга олиб чиққан район муассасалари раҳбарларининг мас'улиятсизлиги ҳам сабаб бўлди. Масалан, ўтган дам олиш кунида Каганович номли колхозга бориб пахта терган район соғлиқни сақлаш бўлими (мудири ўртоқ Тўйчиев) ходимлари соат 1 гача пахта териб, қайтиб кетганлар.

Оққўрғон райони шароитида пахтани машина блан териш ҳам катта роль ўйнаши керак. Броқ район ташкилотлари, МТС ва колхоз раҳбарлари пахтани машина блан териш ишига яхши тайёргарлик кўрмаётирлар. Райондаги иккала МТС да мавжуд 160 пахта териш машинасидан ҳозиргача фақат 22 тасигина ремонтдан чиққан. Қолганларини теримга тайёрлаш тўғрисида бирор киши ҳам жиддийроқ ўйлаб кўрмаётир.

Оққўрғон район ташкилотлари колхозларда пахта терими сур'атининг борган сари пасайиб кетаётганлигига ҳаддан ташқари бепарволик блан қарамоқдалар. Тўғриси улар дастлабки кунлардаги ютуқлар блан хотиржам бўлиб, терим ишларини ўзибўларчиликка ташлаб қўйганлар. Бундай кайфият пахта йиғим-терим кампаниясининг чўзилишига, давлат пахта тайёрлаш планининг бажарилмай қолишига сабаб бўлиши мумкин. Район партия, совет ташкилотлари пахта йиғим-теримининг ҳозирги аҳволидан тегишли хулоса чиқаришлари, бутун куч ва воситаларни тўла сафарбар этиб, теримнинг боришида кескин бурилиш қилишлари керак.

Б. ХАЛИЛОВ.

„Қўшнимизга хат" ҳақида

Биз, «Тошкент ҳақиқати» газетасида Гулистон районидаги «Красная заря» колхоз теримчиларидан Шарофат Аҳмедова, Қарим Қўзибоев, Норгул Очилова, Ширингул Очилова, Рисхол Турдалиеваларнинг шу райондаги Фрунзе номли колхоз теримчиларига ёзган дўстона хатларини дала шийпонида ўқиб, жуда хурсанд бўлдик, уни кенг муҳокама қилдик. Боплашипти. Рост, дўст ачитиб гапиради-да. Бунга тан бериш керак. Наҳотки Фрунзе номли бақувват колхоз ҳозирги кунларда орқада қолса? Бизнинг фикримизча, «Красная заря» колхози теримчиларининг қўшниларига ёзган хатлари бошқа колхозларга, у колхозларда ишлаб турган бизга ўхшаш теримчиларга ҳам тегиб ўтади. Биз бундай дўстона, юзхотирсиз, самимий танқиддан ҳозирги пайтда ҳал қилувчи роль ўйнайдиган теримчилар тўғри хулоса чиқаришлари лозим деб ўйлаймиз.

Бу хат гарчан бизга қаратилмаган бўлса ҳам, уни ўқиб, биз анча та'сирландик. Ўз ишимиздаги яхши ва ёмон томонларни ўзаро муҳокама қилдик. Шундан сўнг «Қўшнимизга хат»га жавобан биз ҳам ушбу хатни ёзишга қарор қилдик.

Ўртасарой районидаги бизнинг «Коммунизм» колхозимиз пахтани териб, давлатга топширишда районда 3-нчи ўринда кетаяпти. Давлатга ҳар куни 1,66 процент миқдорида пахта териб топширилмоқда. Абдулла Абдураимов бошлиқ бригадада бир кунда 2,93 процентгача етказиб пахта топширилмоқда. Колхозимизда 100, 150 килограмм ва ундан ҳам ошириб пахта тераётган Инобат Маҳкамова, Карима Хўжахонова, Қумри Шерқўзиева, Жамол Пўлатова, Ирис Тожиева сингари уста теримчилар анчагина бор.

Аммо пахталар чаман-чаман бўлиб очилган ҳозирги кунларда теримнинг бу сур'атига сира ҳам қаноатланиб бўлмайди. Ёз бўйи қилган меҳнатимизнинг самараси бўлган даладаги пахталарни тезроқ териб олишни истаймиз.

Мана, ҳеч бўлмаса бригадамизда ишнинг ташкил этилишини кўздан кечириб кўрайлик. Масалан, бригадамизда теримга чиқадиганлар сони 60 кишидан кўп. Лекин пахта терувчилар 40 кишидан ошмайди. Бу теримчиларнинг меҳнат унумини яхши деб бўлмайди. Жумладан 100 килограммдан 128 килограммгача пахта тераётганлар 5 киши, 70 килограммдан 86 килограммгача пахта тераётганлар 14 киши бўлса, 21 киши 15 килограммдан 57 килограммгача пахта тераётирлар, холос. Шунинг учун бригадамизда ўрта ҳисоб блан 1 киши 55 килограммдан пахта термоқда. Табельчининг рўйхатидаги 60 кишидан 20 киши «ёрдамчи» ишлар блан банд. Демак, бизда ҳар 2 кишига биттадан «ёрдамчи» тўғри келади.

Бригада бошлиғимиз Нормурод Ғофуров ҳозир касал бўлгани учун табельчи Турғунбой Жабборов бригадирлик вазифасини бажармоқда. У, ўзи табельчи бўлгани ҳолда яна бир кишини табельчи қилиб тайинлади. Бундай қўша-қўша табельчилар, ёрдамчилар, хирмон атрофида кўпроқ айланадиган азаматларнинг пахта терганлари яхши эмасми? Шундай қилинса теримнинг сур'ати тезлашмайдими?

Бизда бозор-ўчарларга тез-тез йўрғалайдиганлар ҳам бор. Албатта бунинг сабаби йўқ эмас. Колхоз правлениеси банкадан олинган тайёр пулдан айрим табельчиларнинг айби блан ҳозиргача теримчиларга аванс бермай келмоқда. Правление теримчиларга етарли ғамхўрлик қилмаётир, деса ҳам бўлади. Ҳалигача далада иссиқ овқат ташкил этилмади. Биз ҳаммамиз фамил чойни яхши кўрамиз. Аммо колхоз омборчиси бизга кўк чой бермоқда. Колхозимиздаги мана шундай икир-чикирлар, майда-чуйдалар пахта теримига ма'лум даражада халал бермоқда. Колхозимизнинг райондаги бошқа илғор колхозларга етиб олиши учун етарли имконият бор. Аммо айрим камчиликлар бунга йўл бермаётир. «Красная заря» колхоз теримчилари Фрунзе номли колхоз теримчиларига хат ёзган бўлсалар, биз ўз колхозимизнинг раҳбарларига, шу ишлардан хабардор бўлган, райондан келган вакилларга ушбу очиқ хатни ёздик. Колхоздаги бу камчиликларни тезликда бартараф қилиш, терим сур'атини жадаллаштириш учун кенг йўл очиш керак.

Тожи ДЎСОВА,
Махбуба МАҲКАМОВА,
Норхол СУЛТОНОВА,
Мамадали РОМАНОВ,
Маҳкам БЕГАЛИЕВ.

Ўртасарой районидаги «Коммунизм» колхозининг 1-нчи бригада теримчилари.

САВОЛЛАРГА ЖАВОБ

Бирма ва унинг сиёсати

Бирма Иттифоқининг бош министри У Нунинг октябрь-ноябрьда Совет Иттифоқига келиши хабар қилинганлиги муносабати блан газетхонларимиз С. Фузаилов (Тошкент), Р. Султонова (Ўртасарой райони), Н. Ҳасанов (Чирчиқ) ва бошқа ўртоқлар Бирма тўғрисида батафсил ма'лумот беришимизни сўраганлар.

Биз қуйида уларнинг илтимосига кўра мақола босиб чиқардик.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукуматининг таклифи блан Бирма Иттифоқи бош министри У Ну 1955 йилнинг октябрь-ноябрь ойларида яхши ният блан Совет Иттифоқига келади. Бирма матбуотининг кўрсатишича, У Нунинг келиши Бирма халқининг Совет Иттифоқига ва унинг халқига нисбатан дўстона туйғулари блан боғлангандир.

Дун'ёдаги энг қадимий мамлакатлардан бири бўлган Бирма Шарқи-жанубий Осиёда, Ҳинди-Хитой яриморолининг ғарбишимолий қисмида жойлашган. Унинг территорияси Англия территориясига нисбатан икки мартадан зиёд ортиқдир. Бирмадаги 19 миллион аҳолининг учдан икки қисмини бирмалилар ташкил қилади, учдан бир қисмига яқинини эса каренлар, шанлар, чинлар, монлар, качинлар ва бошқа кичик халқлар ташкил қилади. Мамлакатда 1 миллионга яқин ҳиндлар, 160 минг хитойлар ва 25 минг инглизлар яшайдилар. Аҳолининг тўртдан уч қисмидан кўпроғи будда динига э'тиқод қилади. Бирманинг пойтахти Рангун мамлакатнинг энг йирик шаҳри бўлиб, унда бир миллион аҳоли яшайди.

Бирма — аграр мамлакатдир. Аҳолисининг 90 процентга яқини қишлоқ районларида яшайди, ундан 70 проценти эса деҳқончилик блан, асосан шоликорлик блан шуғулланади. Иккинчи жаҳон урушигача 8,1 миллион гектар экин майдонининг 5 миллион гектарига шоли экилган эди. Ҳар йили етиштириладиган гурунч миқдори ўртача 7 миллион тоннага етган бўлиб, бундан 3 — 3,5 миллион тоннаси экспорт қилинар эди. Бирма урушгача четга гурунч чиқаришда дун'ёда биринчи ўринни эгаллар эди.

Инглиз монополистлари урушгача катта майдонларда тиқ дарахтзорлари вужудга келтирдилар. Бирма экспортида тик (кемалар қуришга кетадиган қиммат баҳо ёғоч) урушгача шу материал бўйича жаҳон экспортининг 75 процентини ташкил қилар эди.

Бирма фойдали қазилмаларга, шу жумладан нефть, вольфрам, қўрғошин, қалай, руҳ рудаларига бой. Бирма урушдан илгариги йилларда вольфрам рудаси қазиб чиқариш бўйича жаҳонда иккинчи ўринни эгаллар эди. Нефть конлари ва руда бойликларини эксплуатация қилиш урушгача деярли бутунлай инглиз кампаниялари қўлида эди.

Англия XIX асрда Бирмани босиб олган эди. 1886 йилда Бирма Британия Ҳиндистони вилоятларидан бири каби Британия империяси составига киритилди. 1937 йилда Бирма Британия империясининг айрим мустамлакаси деган статусга эга бўлди.

Бирма ва унинг табиий бойликлари инглиз капиталистлари томонидан эксплуатация қилинди. Бирма миллий капитали оғир аҳволда бўлиб, унинг тараққиёти йўлида мамлакатнинг мустамлака асоратида эканлигидан келиб чиқадиган жиддий тўсқинликлар турарди. Бирма капиталининг фаолияти шоли тозалаш саноатининг майда корхоналари, шунингдек озгина миқдордаги ёғоч ишлаш ва озиқ-овқат саноати доирасида чеклаб қўйилган эди. Бу ҳолат мамлакат экономикасини назорат қилучи инглиз монополияси блан маҳаллий миллий буржуазия ўртасидаги иқтисодий қарама-қаршиликни кучайтирмасдан қолаолмас эди.

Мустамлака бошқариш системаси инглиз империалистларига Бирмада сиёсий ва иқтисодий ҳукмронликни ва шу асосда аҳолини шафқатсиз эксплуатация қилишни та'минларди. Кенг халқ оммасининг оғир ва ҳуқуқсиз аҳволи мустамлака зулмига қарши бошланган антиимпериалистик курашнинг тўхтовсиз ўсишига асосий сабаб бўлди. Бу кураш иккинчи жаҳон урушига қадар ҳам анча кенг ёйилган эди.

Антиимпериалистик ҳаракат Бирмада 30-нчи йилларнинг иккинчи ярмида энг кўп даражада ташкилий тусга кирди. «Такин»лар ҳаракати («такин» хўжайин демакдир; бу ерда мазкур сўз бирмалилар ўз мамлакатларида ўзлари хўжайин бўлишлари керак, деган ма'нода ишлатилган эди) «Добама» ташкилотини тузишга олиб келди, бу ташкилотга Бирма халқининг энг илғор вакиллари кирдилар.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида «такин»лар Бирманинг фашизм кучларига ва Ғарбдаги ҳамда Шарқдаги агрессияга қарши умумий курашга қўшилишига тарафдор бўлдилар. Шу блан бирга «такин»лар уруш тамом бўлгач Бирмага мустақиллик берилишини талаб қилдилар. Англия ҳукумати бу талабни рад қилди. Япониянинг Бирмага босиб кириши олдидан Англия ҳукумати бирмали демократларни оммавий тарзда қамоққа олди. Бирманинг ҳозирги бош министри У Ну ўзининг «Бирма японлар ҳукмронлиги остида» номли китобида шундай деб ёзади: японлар 1941 йил декабрьда Бирмага босиб кирган вақтда инглиз мустамлака зулмига қарши курашнинг кўзга кўринган қатнашчилари, шу жумладан менинг ўзим, қамоқда эдим.

Япониянинг Бирмага босиб кириши инглиз қўшинларини тезда мағлубиятга учратди. Японларнинг босиб кириши инглизларнинг Бирмадаги мустамлака режими мустаҳкам эмаслигини ва инглиз мустамлака сиёсатининг шармандаси чиқиб қолганлигини аниқ кўрсатди. Японлар мамлакатда қаттиқ ҳарбий оккупация режимини ўрнатдилар. Шунга қарамай мамлакатда япон оккупациясининг дастлабки кунлариданоқ қаршилик кўрсатиш ҳаракати бошланди. Коммунистлар томонидан

тузилган қаршилик кўрсатиш ташкилоти 1944 йилда Бирмани япон империализмидан озод қилиш учун курашнинг умумхалқ марказига айланди. Бирма халқлари япон оккупантларига қарши кўтарилиб, бу курашни мамлакатни ҳарқандай мустамлака зулмидан бутунлай озод қилиш тўғрисидаги ўз орзулари блан қўшдилар. 1944 йилда Бирмада халқ озодлигининг фашизмга қарши лигаси (АЛНО) тузилди. Бу лига ишчилар, деҳқонлар, миллий буржуазия ва интеллигенцияни бирлаштирди. Лиганинг раҳбарлик ядросини коммунистлар ва «такин»лар ташкил қилдилар; раҳбарлик ядросида Такин Тан Тун (коммунист), Аунг Сан («такин»), Бирманинг ҳозирги бош министри У Ну (собиқ «такин», ҳозир социалист) ва бошқалар кўзга кўринарли ўринни эгалладилар. 1945 йилнинг март ойида АЛНО раҳбарлиги остида Бирмада халқ қўзғолони бошланди. Бу қўзғолон япон босқинчиларини ҳайдаб юбориш ва мамлакат мустақиллигини э'лон қилиш шиори остида ўтди. Бу қўзғолон инглиз-америка қўшинларининг Бирмада япон оккупантлари устидан ғалаба қозонишига ёрдам берди.

Аммо, шундан кейин инглизлар Бирмага қайтиб келиб, мустамлака тартибларини қайтадан ўрнатабошладилар. Бирмани қайтадан қулликка солиш программаси халқ оммасининг қудратли қаршилигига учради. Бирмада урушдан кейинги йилларда кенг тус олган умумхалқ фидокорона курашида ишчилар синфи блан деҳқонлар асосий куч бўлдилар. Бирмада рўй берган вазият инглиз ҳукмрон доираларини ён беришга мажбур қилди. 1947 йилнинг декабрида Англия парламенти «Бирманинг мустақиллиги тўғрисида актни» тасдиқлади, 1948 йил 4 январьда эса мамлакат Бирма Иттифоқининг мустақил Республикаси деб э'лон қилинди. 62 йил мобайнида оғир мустамлака эксплуатацияси ва зулми остида қолиб келган Бирма мустақил мамлакатга айланди.

Бирма тарихида биринчи марта тузилган миллий ҳукумат мустамлакачиликнинг оғир оқибатларини секин-аста тугатишга қаратилган тадбирларни амалга оширмоқда ва мамлакатнинг иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан мустақил ривожланишини та'минлашга ҳаракат қилмоқда. Инглиз монополистлари Бирмада муайян позицияларни сақлаб қолган бўлсалар ҳам, мамлакат саноати, транспорти ва қишлоқ хўжалигини тиклаш ҳамда ривожлантириш соҳасида, экономикани юксалтиришда дастлабки муваффақиятлар қўлга киритилди.

Бирма ҳукумати бирқанча инглиз кампанияларини национализация қилди. Бирқанча инглиз кампаниялари эса Бирма давлат капиталининг қатнашиши блан аралаш кампанияларга айлантирилди. Айрим аралаш кампанияларда акцияларнинг ярми, айримларида эса учдан бири Бирма ҳукуматига тегишлидир. Мамлакат нефть бойликларини эксплуатация қилучи энг йирик кампанияда («Бирма ойл Ко») акцияларнинг учдан бири Бирма ҳукуматига тегишли; ҳукумат бу улушни кўпайтириш ҳуқуқига эга. «Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш бўйича давлат бошқармаси» ва «Давлат ўрмон бошқармаси» тузиш блан Бирма ҳукумати гурунч ва тикни ташқи бозорларда сотиш монополиясини ўз қўлига олди.

1952 йил августда Бирма ҳукумати томонидан чақирилган конференцияда «пьидоз плани» номли Бирма фаровонлигини ошириш плани қабул қилинди. Бу планда саноат, қишлоқ хўжалиги, соғлиқни сақлаш, маориф ва ҳоказо соҳаларни ривожлантириш кўзда тутилади. Бу планни амалга оширишда Бирма ма'мурлари четэл капиталини: инглиз, америка, япон капиталини жалб қилмоқда. Бирма ҳукумати мамлакат экономикасини тиклаш ва ривожлантириш учун асосий маблағларни «Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш бўйича давлат бошқармаси»нинг даромадлари ҳисобига олади. Бу даромадлар асосан гурунч экспортидан келади.

1953 йилда Бирма ҳукумати ер ислоҳатининг кенг программасини э'лон қилди. Ерни национализация қилиш тўғрисидаги қонунга асосланган бу программа деҳқонлар оммасининг бевосита тазйиқи остида қабул қилинди. Э'лон қилинган реформанинг амалий натижалари ҳали унча кўзга кўринмайди, чунки экин майдонларининг ярмидан кўпроғини ўз қўлига киритиб олган помешчиклар асосан буржуа характерига эга бўлган бу ерислоҳотларига қаттиқ қаршилик кўрсатмоқдалар.

Бирма тинчлик ва хавфсизлик учун, турли социал-иқтисодий системадаги мамлакатларнинг тинч, тотув яшашлари учун, ҳарбий гуруҳлар тузишга қарши чиқаётган тинчликсевар давлат бўлиб, Осиёда борган сари мустаҳкамроқ ўрин эгалламоқда. Бирма Совет Иттифоқи, Хитой Халқ Республикаси ҳамда тинчлик ва демократия лагеридаги бошқа мамлакатлар блан дипломатик муносабатларни ўрнатди. Бирма ҳукумати «Шарқи-Жанубий Осиёни мудофаа қилиш учун» /СЕАТО/ деб аталучи агрессив ҳарбий блокда қатнашишдан қат'ий бош тортди ва бир-бирига қарама-қарши ҳарбий гуруҳлар тузишни қоралади. Бирма 1954 йилда Коломбода бўлган кенгаш қатнашчисидир. Бу кенгашда Бирма вакиллари Ҳиндистон, Индонезия, Цейлон ва Покистон вакиллари блан биргаликда умумий манфаатларга тааллуқли масалалар юзасидан музокаралар ўтказдилар. Бу кенгаш натижасида ахборот чиқарилди. Бунда кенгаш қатнашчилари ажнабийларнинг ички ишларга аралашувига қарши кураш олиб бориш, бир-бирларининг суверенитетларини ҳурмат қилиш, водород бомбаси ҳамда ялпи қирғин қуролининг бошқа турларини тақиқлаш ва йўқ қилиб ташлаш учун кураш тўғрисида бир қарорга келганликларини ма'лум қилдилар. Бирма Осиёдаги бошқа мамлакатлар блан биргаликда Хитой Халқ Республикасига Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги унинг қонуний ўрни берилишига тарафдор бўлмоқда.

1954 йилда Хитой Халқ Республикаси Давлат советининг бош министри Чжоу Энь-лай Бирмага борди. Бу сафар натижасида Бирма-Хитой қўшма ахбороти чиқарилди. Ахборотда икки мамлакатнинг бутун дун'ёда, хусусан Осиёда тинчликни сақлаш учун қўлларидан келган ҳамма нарсани қилишга тайёр эканликлари, шунингдек уларнинг ўзаро дўстона алоқаларни янада мустаҳкамлашга тайёр эканликлари баён қилинган. Шу блан бирга иккала мамлакат ўзаро муносабатларида беш принципга: территориал бутунлик ва суверенитетни ҳурмат қилиш, ҳужум қилмаслик, ички ишларга аралашмаслик, тенглик ва ўзаро манфаат, тинч, тотув яшаш принципларига амал қилиш тўғрисида битимга келдилар.

Бирма Осиё ва Африка мамлакатларининг Бандунг конференциясини чақирган ташаббускор мамлакатлардан бири бўлди. Бу конференция мазкур мамлакатлар халқларини жипслаштиришда, Осиёда ва бутун дун'ёда тинчлик учун улар олиб бораётган курашни кучайтиришда катта роль ўйнади.

Бирманинг кекса ёзувчиси Такин Кодо Хмаингга «Халқлар ўртасидаги тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Сталин мукофотининг берилганлиги Бирма халқининг тинчлик учун кураш йўлидаги катта хизматларининг далилидир. Бу мукофот Такин Кодо Хмаингга шу йил 22 мартда 7 мингга яқин киши ҳозир бўлган Рангун муниципалитети биноси олдидаги майдонда топширилди. Тинчликни ҳимоя қилиш Бутунбирма комитети мамлакатда катта иш олиб бормоқда ва Жаҳон Тинчлик Кенгашининг барча ташаббусларини амалга оширишда актив қатнашмоқда.

Бирма давлат ва жамоат доиралари тўрт давлат бошлиқлари Женева кенгашининг натижаларини мамнуният блан кутиб олдилар. Бирма барча мамлакатлар ўртасида ишончни мустаҳкамлашга ва уларнинг тинч тотув яшашларига ёрдам бериш учун қўлдан келган барча ишларни қилишга тайёр эканлигини Бирма матбуоти та'кидламоқда.

А. КАУФМАН.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг X сессияси

Бош комитет мажлиси

НЬЮ-ЙОРК, 22 сентябрь. (ТАСС). 21 сентябрь кундузи Бош комитетнинг мажлиси бўлди. Бош комитет X сессия кун тартибини тасдиқлаш тўғрисида Бош Ассамблеяга тавсияномалар қабул қилиши ва масалаларни унинг комитетларига тақсимлаб бериши лозим.

Бош комитет 68 моддадан иборат кун тартибининг бир қисмини ма'қуллади. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қуролсизланиш комиссиясининг: «Барча қуролли кучларни ва барча қурол-яроғларни тартибга солиш, чеклаш ва расамади блан камайтириш. Қурол-яроғларни камайтириш ҳамда атом, водород қуролларини ва ялпи қирғин қуролларининг бошқа турларини камайтириш масаласи юзасидан халқаро конвенция (шартнома) тузиш тўғрисида» деган масала бўйича доклади кун тартибидаги энг муҳим моддаларнинг биридир.

Сессияда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретарининг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш юзасидан 8 — 20 августда Женевада бўлиб ўтган халқаро конференция тўғрисидаги доклади ҳам муҳокама қилинади.

Бош комитет иқтисодий жиҳатдан кам тараққий қилган мамлакатларга ёрдам бериш тўғрисидаги, Жанубий Африка Иттифоқида ирқий камситиш тўғрисидаги, ўз-ўзини бошқармаётган территориялар тўғрисидаги масалаларни ва бошқа масалаларни кун тартибига киритишни Бош Ассамблеяга тавсия этишга қарор қилди.

Сўнгра Бош комитет Кипр тўғрисида Греция делегацияси томонидан таклиф этилган масалани X сессиянинг кун тартибига киритиш масаласини муҳокама қилишга киришди.

Англия вакили Наттинг Грецияни «Кипр аҳолисини тартибсизликлар ва зўравонлик қилишга ундамоқда» деб айблаб, бу масалани кун тартибига киритишга қарши чиқди.

Греция вакили Мелас Наттингга жавоб бериб, Кипрдаги грек аҳолиси ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш ҳуқуқи берилишини талаб қилмоқда ва Кипр аҳолисидан Бирлашган Миллатлар Ташкилотида вакил бўлмаганлиги сабабли Греция бу масалани Бирлашган Миллатлар Ташкилотига тақдим этмоқда, деб та'кидлади.

АҚШ, Франция, Янги Зеландия, Норвегия вакиллари ва чанкайшичи Кипр масаласини сессия кун тартибига киритишга қарши бўлиб чиқдилар.

Сўнгра Совет Иттифоқи вакили В. В. Кузнецов сўзга чиқиб, Кипр масаласини Ассамблея кун тартибига киритишни талаб қилди. Комитетдаги дискуссия, — деди Кузнецов, — бу масала жуда жиддий э'тибор берилишини талаб қилаётганлигини ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг шу сессиясида кўриб чиқилиши лозимлигини кўрсатади. Уставга мувофиқ, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бу масалани кўриб чиқишга ва ўз тавсияларини беришга ҳақлидир, бу нарса Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг обрўйини кўтаришга ёрдам беради.

Ма'лумки, — деб эслатиб ўтди Кузнецов, — Бош Ассамблея IX сессиясининг кун тартибига: халқлар тенгҳуқуқлилиги ва халқларнинг ўз тақдирини ўзлари белгилашлари ҳуқуқи принципини Кипр ороли аҳолисига татбиқ этиш деган масала киритилган эди. СССР делегацияси шу таклифни ёқлаб овоз берган эди. Ўтган йилги воқиалар шуни кўрсатадики, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бу масалани янада зўрроқ э'тибор блан кўриб чиқиши лозим. Бу райондаги вазият мураккаблашди, ба'зи мамлакатлар ўртасидаги муносабатлар эса яна ҳам кескинлашиб қолди. Бу нарса Кипр масаласи сессия кун тартибига киритилиши лозимлигини кўрсатади.

Кипр масаласининг Ассамблея кун тартибига киритишни ёқлаб СССР, Польша, Мексика ва Миср вакиллари овоз бердилар; 7 делегация, шу жумладан, АҚШ, Англия ва Франция делегациялари бунга қарши овоз бердилар. Бу масала овозга қўйилганида тўрт делегация, шу жумладан Таиланд ва Эфиопия делегациялари бетараф бўлиб қолдилар.

Бош комитетнинг эндиги мажлиси 23 сентябрьда бўлади.

* * *

21 сентябрьда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг X сессиясидаги СССР делегациясининг бошлиғи В. М. Молотов Югославия ташқи ишлар министри ва Югославия делегациясининг бошлиғи К. Попович блан учрашиб, у блан суҳбатлашди.

Москвадаги музокараларда қатнашган Германия Демократик Республикаси ҳукумат делегациясини В. Пик қабул қилди

БЕРЛИН, 22 сентябрь. (ТАСС). АДН агентлиги хабар беради: Германия Демократик Республикасининг президенти В. Пик Германия Демократик Республикасининг бош министри О. Гротеволь бошчилигида Москвадан қайтиб келган ҳукумат делегациясини кеча қабул қилди. Бош министр Отто Гротеволь, бош министр ўринбосари О. Нушке ҳамда бош министр ўринбосари ва Германия Бирлашган социалистик партияси марказий комитетининг биринчи секретари В. Ульбрихт Германия Демократик Республикаси блан СССР ҳукумат делегациялари ўртасидаги музокараларнинг қандай борганлиги ва бу музокараларнинг натижалари тўғрисида президентга доклад қилдилар. Улар музокаралар дўстлик ва ҳамжиҳатлик руҳида олиб борилганлигини та'кидладилар ҳамда Совет Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида тузилган Шартноманинг тарихий аҳамиятини кўрсатиб ўтдилар.

Президент В. Пик ҳукумат делегацияси а'золарига музокаралар тўғрисида ва Совет Иттифоқи блан Шартнома тузилганлиги тўғрисида муфассал ҳисобот берганликлари учун ташаккур билдирди. Германия Демократик Республикаси блан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ўртасидаги муносабатлар тўғрисидаги Шартнома, — деди президент,—ҳақиқатан ҳам тарихий аҳамиятга эгадир. Бу шартнома республикамиз тараққиётида ва унинг жаҳондаги мавқи'ида янги давр очади. Бу шартнома тенг ҳуқуқлилик, суверенитетни ўзаро ҳурматлаш ва ички ишларга аралашмаслик принципларига асосланган шартномадир.

Шартномада белгиланишича, — деб давом қилди президент В. Пик,—Германия Демократик Республикаси ўзининг ички ва ташқи сиёсатига доир масалалар устида, шу жумладан Германия Федерал Республикаси блан муносабатлар масаласи устида қарорлар қабул қилишга эркли ва ихтиёрлидир.

Ишчи ва деҳқонларнинг эркин герман давлати, — деди сўнгра президент, — ўзи олган эркинликдан Европада тинчликни та'минлашга ва немислар ўртасида ҳамжиҳатликка эришишга бутун кучи блан ёрдамлашмоқ учун ички сиёсий ҳамда ташқи сиёсий муносабатларда фойдаланади.

В. Пик немис халқининг бутун Германия блан тезроқ сулҳ шартномаси тузилишига интилаётганлиги тўғрисида гапириб айтдики, Париж битимларининг ратификация қилинганлиги бундай шартноманинг тузилишига ғов солиб қўйди. Париж битимлари халқимизни иккинчи жаҳон уруши гирдобига солган илгариги герман империалистлари ҳукмронлик қилгани ҳолда, Ғарбий Германиянинг қайта ҳарбийлаштирилишига олиб келди. Париж битимлари Ғарбий Германияни агрессив ҳарбий блокка қўшиб олишга ҳам олиб келди. Бундай аҳволда, деди Президент, бутун Германия учун сулҳ шартномаси тузишни фақат коллектив хавфсизлик системаси барпо қилиш йўли блан Европада тинчлик та'минланган шароитдагина амалга ошириш мумкин. Москвада тузилган шартнома ҳақиқатан ҳам Европада тинчликни та'минлаш ишига хизмат қилади ва бу блан Германияни келгусида қайта бирлаштиришга хизмат қиладики, бу иш биринчи навбатда немисларнинг ўзлари бажарадиган иш бўлиши лозим.

Президент В. Пик Германия Демократик Республикаси ҳукумат делегацияси томонидан Москвада олиб борилган музокараларнинг натижаларини тўла равишда ма'қуллади.

Правардида у, ҳукумат делегацияси а'золарига ташаккур айтди, Москва музокараларининг натижалари муносабати блан Совет Иттифоқи ҳукуматига чин қалбдан ташаккур билдирди ва бу музокаралар немис халқи блан Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги қардошларча дўстликни янада кўпроқ мустаҳкамлади, деб та'кидлади.

Аденауэрнинг Ғарбий Германия бундестагида ҳукумат номидан берган баёноти

БОНН, 22 сентябрь. **(ТАСС махсус мухбири).** Бугун Боннда Германия Федерал Республикаси бундестагининг 101-нчи мажлиси очилди. Мажлис кун тартибида 25 тача масала бор. Броқ, бундестаг депутатларининг ҳам, бутун Ғарбий Германия жамоатчилигининг ҳам э'тибори кун тартибидаги биринчи моддага—СССР ва Германия Федерал Республикасининг ҳукумат делегациялари ўртасидаги музокараларнинг натижалари тўғрисида ва, аввало, Германия Федерал Республикаси блан Совет Иттифоқи ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатиш ҳақидаги битим тўғрисида Германия Федерал Республикаси ҳукуматининг баёнотига жалб қилинган. Бу масалага бунчалик қизиқишнинг сабаби ма'лум, чунки бундестаг икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш масаласида ўзининг қарорини чиқариши керак. Бу муносабатларни нормаллаштириш зарурлиги Федерал Республика аҳолисининг турли табақалари томонидан кўпдан бери айтиб келинмоқда.

Гарчи, СССР блан Германия Федерал Республикаси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатиш масаласига ҳукумат коалициясидаги партияларнинг ва социал-демократик партиянинг позициялари бундестаг мажлисидан олдиноқ ма'лум қилинган бўлса ҳам (асосий партияларнинг ҳаммаси бу битимни ма'қуллаш кераклигини айтган эдилар), ғарбий герман жамоатчилиги федерал канцлер баёнотини қизиқиб кутди ва эртага бўладиган музокараларни катта қизиқиш блан кутмоқда. Буни, жумладан, шу факт ҳам кўрсатиб турибдики, Москвадаги музокаралар якунларининг бундестаг томонидан муҳокама қилиниши Ғарбий Германиядаги бутунги газеталарнинг кўпчилигида асосий тема бўлиб қолди. Бу масала бундестаг кулуарларида депутатлар орасида ҳам, шунингдек жуда кўп немис ва четэл матбуоти вакиллари орасида ҳам қизғин муҳокама қилинмоқда.

Федерал канцлер Аденауэр ўз баёнотининг бошида СССР блан Германия Федерал Республикасининг ҳукумат делегациялари ўртасида музокаралар бошланишидан илгари рўй берган ҳолларга тўхталиб, музокаралар олдидан СССР блан Германия Федерал Республикаси ҳукуматлари томонидан бир-бирларига юборилган ноталарнинг мазмунини муфассал гапириб берди.

Федерал канцлер айтдики, гарчи музокаралар вақтида жумладан, иккинчи жаҳон уруши оқибатлари натижасида туғилган катта англашилмовчиликлар борлиги аниқланган бўлса ҳам, броқ, музокаралар очиқкўнгиллик блан ўтди. У, халқаро кескинликни юмшатиш ва Германия проблемасини ҳал қилиш учун музокаралар олиб бориш фойдали бўлганлигини кўрсатиб ўтди.

Аденауэр, Совет Иттифоқи блан муносабатларни нормаллаштирмай туриб, Германия масаласини, ва, жумладан, Германияни қайта бирлаштириш масаласини ҳал қилишга эришиб бўлмайди, деди. Агар биз деди у, совет ҳукуматининг дипломатик муносабатлар ўрнатиш тўғрисидаги таклифини рад этганимизда эди, оқилона иш қилмаган бўлур эдик. Шуэндаёқ Аденауэр бу гапга илова қилиб, дипломатик муносабатлар ўрнатилиши Федерал Республика ҳукуматининг ташқи сиёсат соҳасида ўтказиб келган йўлни рад қилганлигини кўрсатмайди, деди. Шу блан бирга, Аденауэр, СССР блан Германия Федерал Республикаси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилиши «ғарб манфаатларига» зид бўлиб тушмайди, балки, аксинча, мос бўлиб тушади, деб та'кидлади. Сўнгра Аденауэр СССРда бўлган ва жиноятлари учун ҳукм қилинган немисларни озод қилиш масаласига тўхталди.

Аденауэр Германияни қайта бирлаштириш проблемаси тўғрисида гапириб, бу масалани ҳал қилмоқ учун тўрт буюк давлат зиммасида бўлган мас'улиятни уқтириб ўтди, шу блан бирга у, Германияни бирлаштириш даставвал немис халқининг ўз иши эканлиги ва шу сабабли ҳар иккала герман давлатидаги немислар ўртасида битимга келиш зарурлиги тўғрисидаги ҳеч бир шак-шубҳасиз бўлган фактни э'тиборсиз қолдирди. У, СССР блан Германия Федерал Республикаси ўртасидаги муносабатларнинг нормаллашуви Германия масаласининг ҳал қилинишига ҳам ёрдам беради деб айтди.

Аденауэр ўз баёнотининг анчагина қисмини Германия Федерал Республикаси ҳукумати томонидан қилинган «шартларга» бағишлади.

Аденауэр ўз баёнотида Германия Демократик Республикасига қарши ёмон бухтон гапларни айтди. Канцлер Германия Демократик Республикаси блан дипломатик муносабатлар ўрнатмоқчи бўлган учинчи мамлакатларга дўқ уриб гапирди. Германия Федерал Республикаси, деди у, бундай ҳаракатларга нодўстона акт деб қараган бўлур эди.

Аденауэр Москвада тузилган шартнома, я'ни «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи блан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги муносабатлар тўғрисида Шартнома» ҳақида сўзлаб, гўё бу шартнома Германия Демократик Республикасининг мавжуд мавқи'ини ўзгартирмайди ва унга суверенитет бермайди, деб да'во қилди. У, музокаралар натижасида Германия Демократик Республикасига ўзининг давлат чегараларини қўриқлаш ва контроль қилишга ҳуқуқ кўзда тутилганлиги ва, жумладан, унга Ғарбий Берлин блан Ғарбий Германия ўртасидаги алоқа проблемасига боғлиқ бўлган масалаларни ҳал қилиш ҳуқуқи ғолиб давлатларнинг тегишли битимларига зид бўлиб тушади, деб исботлашга ҳам уриниб кўрди.

Правардида канцлер Аденауэр бундестаг депутатларига СССР блан Германия Федерал Республикасининг ҳукумат делегациялари ўртасида Москвада бўлиб ўтган музокараларнинг натижаларини ма'қуллашни тавсия қилди.

Эртага бундестагда канцлер Аденауэр, баёноти устида музокаралар бўлади.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

Франция Республикаси элчихонасида қабул маросими

Франциянинг СССРдаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Л. Жокс Франция парламент делегациясининг СССРда бўлиши муносабати блан 22 сентябрьда қабул маросими ўтказди.

Қабул маросимида Миллат мажлисининг раиси Пьер Шнейтер бошчилигида делегация а'золари ҳозир бўлдилар.

Меҳмонлар орасида М. З. Сабуров, СССР Министрлар Совети Раисининг Ўринбосари А. Н. Косигин, СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг Раиси А. П. Волков, СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси В. Т. Лацис, СССР Министрлари В. Г. Бакаев, И. А. Бенедиктов, Б. П. Бешчев, К. П. Горшенин, Н. А. Дигай, А. Н. Задемидко, В. П. Зотов, Н. А. Михайлов, Г. М. Орлов, Совет Иттифоқи Маршали И. Х. Баграмян, ТАСС Мас'ул раҳбари Н. Г. Пальгунов, СССР Олий Совети Президиуми секретарининг ўринбосари А. Ф. Горкин, СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. А. Зорин, Москва шаҳар Совети ижроия комитетининг ўринбосарлари П. И. Леонов ва З. В. Миронова, СССР Ташқи ишлар министрлигининг коллегия а'зоси С. П. Козирев, СССР Олий Совети Президиумининг Протокол бошлиғи Г. И. Фомин, совет маданияти арбоблари, СССР Ташқи ишлар министрлигининг, СССР Олий Совети Президиумининг, Ташқи савдо министрлигининг, Четэллар блан маданий алоқа қилучи Бутуниттифоқ жамиятининг мас'ул ходимлари, совет ва четэл журналистлари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросимида Москвадаги четэл дипломатиқ вакилликларининг бошлиқлари ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (қишки биню) — 24/IX да **Оғриқ тишлар.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 24/IX да **Ромео ва Жульетта.** 25/IX да кундуз **Етти гўзал,** кечқурун **Гулсара.**

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА» (эрталаб соат 10 дан кеч 8 гача), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 дан кеч 8 гача), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 11 дан кеч 9 гача), «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), — янги бадиий фильм **Йўл.**

«РОДИНА» — кеч соат 8 ва 10 да **Сепли тўй.**

НАВОИЙ НОМЛИ — кеч соат 8 ва 10 да **Аршин мололон.**

«ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» — кеч соат 9 да **Нестерка.**

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ВАТАН», НАВОИЙ номли, КИРОВ номли — **Йўл.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
24 сентябрьда
ҚИШКИ МАВСУМ ОЧИЛАДИ
3 бўлимдан иборат
ЦИРК ТАМОШАЛАРИ
Аттракцион —
ЙИРТҚИЧ ҲАЙВОНЛАРНИНГ АРАЛАШ ГРУППАСИ
Ўргатучи — **Иван Рубан.**
Ўйин ораларида қизиқчилардан **Зонов** ва **Чеколтан** қатнашади.
Тамоша кеч соат 8 да бошланади. Билетлар эрталаб соат 11 дан сотилади.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34 **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 135 Маданият бўлими — 132 Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040 Қишлоқ хўжалик бўлими — 135 Саноат ва транспорт бўлими — 132. Секретариат — 34048. Э'лонлар бўлими — 38142.

Р. 09615. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр № А — 1513.